

Bioforsk Rapport

Vol. 10 Nr. 52 2015

Kartlegging av viktige naturtyper på Sør-Gjæslingan

Vikna kommune, Nord-Trøndelag fylke

Per Vesterbukt & Liv Guri Velle

Bioforsk Midt-Norge

Tittel/Title: Kartlegging av viktige naturtyper på Sør-Gjæslingen. Vikna kommune, Nord-Trøndelag fylke.
Forfatter(e)/Author(s): Per Vesterbukt & Liv Guri Velle

Dato/Date: 27.03.2015	Tilgjengelighet/Availability: Åpen	Prosjekt nr./Project No.: 130208	Saksnr./Archive No.: 2015/527
Rapport nr./Report No.: 10(52) 2015	ISBN-nr./ISBN-no: 978-82-17-01421-8	Antall sider/Number of pages: 84	Antall vedlegg/Number of appendices: 2

Oppdragsgiver/Employer: Vikna kommune	Kontaktperson/Contact person: Anne Mette Haugan
---	---

Stikkord/Keywords: Kystlynghei, slåttemark, strandeng, restaurering, skjøtsel, handlingsplan	Fagområde/Field of work: Kulturlandskap og biologisk mangfold
--	---

Sammendrag:

Denne rapporten presenterer kartlegging av viktige naturtyper etter DN-håndbok 13, med tilhørende skjøtelsråd for gammel kulturmark på utvalgte øyer innen øygruppen Sør-Gjæslingen i Vikna kommune, på oppdrag fra Vikna kommune i Nord-Trøndelag. Følgende åtte øyer ble kartlagt; Geitkyrøya, Storkyrøya, Harranakkan, Kjerkøya, Svinstjøya, Heimværet, Karlholmen og Flatholmen. Kystlynghei verdi A ble registrert på Harranakkan, mens verdi B ble registrert på Geitkyrøya, Storkyrøya, Kjerkøya og Svinstjøya. Strandeng verdi B ble registrert på Storkyrøya og Kjerkøya. Slåttemark verdi C og boreal hei ble registrert på Heimværet. I tillegg ble det utarbeidet skjøtelsråd for restaurering av gammel kulturmark på fellesarealer på Karlholmen, Heimværet og Flatholmen. Det er også foretatt registrering av Sør-Gjæslingen som verdifullt kulturlandskap, med verdi klasse 1: spesielt verdifullt område.

Fra tidligere (Vesterbukt 2014) finnes to registrerte slåttemarker på Heimværet med verdi B. Sør-Gjæslingen er et fiskevær som har nasjonal verdi. Det fredete området består av mer enn 80 små øyer og holmer. Sør-Gjæslingen er et eksempel på mange hundre års fiskeværshistorie langs kysten, og har vært ett av de største og viktigste fiskeværerne sør for Lofoten. Arbeidet med denne rapporten er utført i forbindelse med forvaltnings- og skjøtelsplan for kulturlandskapet på Sør-Gjæslingen.

Land/Country:	Norge
Fylke/County:	Nord-Trøndelag
Kommune/Municipality:	Vikna
Sted/Lokalitet:	Sør-Gjæslingen

Godkjent / Approved

Erik Revdal

Prosjektleder / Project leader

Per Vesterbukt

Forord

Denne rapporten presenterer kartlegging av viktige naturtyper etter DN-håndbok 13, med tilhørende skjøtselsråd for gammel kulturmark på utvalgte øyer innen øygruppen Sør-Gjæslingen i Vikna kommune, på oppdrag fra Vikna kommune i Nord-Trøndelag.

Kartleggingen er utført i dialog mellom oppdragsgiver og oppdragstaker, og etter en liste over prioriterte lokaliteter. Prosjektets tildelte ressurser har lagt rammen rundt den endelige avgrensingen i prosjektet. Følgende øyer har således blitt kartlagt i prosjektet: Heimværet, Flatholmen, Karlholmen, Kjerkøya, Svinstiøya, Geitkyrøya, Storkyrøya og Harranakkan.

Takk til Gjæslingans venner, Kystmuseet i Nord-Trøndelag, Vikna kommune og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag for god dialog og verdifull informasjon til prosjektet.

Stjørdal, Mars 2015

Per Vesterbukt

Liv Guri Velle

Innhold

Forord.....	1
Innhold.....	3
1. Innledning.....	5
2. Kartlagte naturtyper.....	7
1. Geitkyrøya.....	7
2. Storkyrøya: kystlynghei.....	11
3. Storkyrøya: strandeng.....	16
4. Harranakkan.....	18
5. Kjerkøya: Kystlynghei.....	23
6. Kjerkøya: Strandeng.....	27
7. Svinstjøya.....	30
8. Heimværet: Boreal hei.....	35
9. Heimværet: slåttemark.....	39
3. Stadium/alder på røsslyng i kartlagt kystlynghei.....	43
4. Gjengroing.....	46
5. Restaurering av gammel kulturmarkseng på fellesarealer på Karlholmen, Flatholmen og Heimværet.....	50
Generell skjøtsel og hensyn.....	50
Problemarter.....	51
Heimværet.....	55
<i>Karlholmen</i>	59
Flatholmen.....	61
6. Fremmede og skadelige arter.....	65
7. Registrering av Sør-Gjæslingan som verdifulle kulturlandskap.....	76
8. Kilder.....	80
Vedlegg 1.....	82
Vedlegg 2.....	2

1. Innledning

Sør-Gjæslingen er et fraflyttet fiskevær i Vikna kommune i Nord-Trøndelag. Området omfatter om lag 80 øyer, holmer og skjær, og er i dag et fredet kulturmiljø. Funn fra steinalderen antyder en tidlig bosetting. Funnene er interessante ettersom de beskriver en tidlig blandingsøkonomi mellom fiske og jordbruk som har vært typisk for kystbefolkningen helt fram til siste århundre (Alsaker et al. 2004a). Man antar at mange av fiskeværene langs Namdalskysten oppstod i vikingetiden. De første skriftlige kildene der Sør-Gjæslingen omtales som fiskevær kommer fra 1597 og 1610 (Alsaker et al. 2004a). Utviklingen og endringene i eierskap og bruk på Sør-Gjæslingen er godt oppsummert i Sør-Gjæslingen forvaltnings- og skjøtselsplan bind 1 og bind 2 fra 2004 (Alsaker et al. 2004a&b).

Fra et kulturlandskapsperspektiv med fokus på naturtyper og vegetasjonsutforminger, er kunnskap og forståelse om historisk bruk vesentlig og viktig. Det at man har god kunnskap om den historiske bruken av Sør-Gjæslingen gjennom perioden øygruppen omtales som fiskevær, gjør dette til et verdifullt område. Ikke minst at dette området representerer et helhetlig kulturmiljø, der mange små enheter er en del av en større helhet.

Det inngår flere interessante gamle kulturmarkstyper på Sør-Gjæslingen, både kystlynghei og slåttemark, og førstnevnte naturtype er vektlagt i denne kartleggingen. Kartlegging av slåttemark på Heimværet foreligger i egen rapport (Vesterbukt 2014). Kystlynghei er en kulturbetinget naturtype og er sterkt truet i Norge. Kystlynghei inngikk som en viktig beiteressurs for husdyrholdet langs kysten, og har vært en viktig del av kombinasjonen mellom landbruk og fiske (Norderhaug et al. 1999).

Øyene og holmene har over tid hatt ulike bruksområder, men samlet sett inngått som en del av en større helhet. Ved forrige kartlegging i 2004 (Alsaker et al. 2004a) er arealet sett på som én samlet enhet, og gitt en felles beskrivelse og verdi for 8 lokaliteter (verdi A). Det at man har såpass god kjennskap til driftsmåter og bærekraften til de ulike øyene og holmene på Sør-Gjæslingen, gjør området spesielt. Skjøtselen og den historiske bruken var gjerne særegen for hver enkelt øy, og i denne kartleggingen har vi valgt å beskrive og verdisette hver enkelt øy som egen lokalitet. Dette for å fange opp ulike tilstander av kystlyngheia mellom ulike øyer, gjerne som en følge av ulik brukshistorikk. Dette vil gi et bilde av tilstanden til naturtypene i dag, og et grunnlag for tilpassede skjøtselsråd for de enkelte øyer. Det samlede bildet er imidlertid viktig, og kulturlandskapet på Sør-Gjæslingen har en høy landskapsmessing verdi knyttet til fiskeværet. Vi ønsker likevel å påpeke at den samlede landskapsverdien er høy.

Kystlyngheivegetasjonen på Sør-Gjæslingen har på lik linje med vegetasjonen i fylket en mer nordlig karakter enn det lyngheia sør for Trondheimsfjorden har. Ser man på artssammensetningen så får arter som heigråmose, krekling og rypebær generelt sett en mer fremtredende rolle. I tillegg så er det vanlig med en relativt tørr røsslyngutforming, men med fast innslag av fuktarter som beskrevet av nøkkelarter i vegetasjonsutforming H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull (Fremstad 1997). I tillegg kan molte, som blir forbundet med fukthei og myr lengre sør, komme inn i denne tørrheia i nord (Fremstad et al. 1991).

På Sør-Gjæslingen er det generelt sett liten gjengroing (med et avgrenset unntak på Heimværet, samt noen spredte lauvoppslag), det er relativt lite spredning av fremmede arter (se egne kart), lyngheia er karakteristisk for regionen og skjøtselen er på enkelte øyer i god hevd (beiting og/eller sviing). Vi har notert oss viktige arter for vegetasjonssammensetningen, men artslistene kan ikke utelukke tilstedeværelse av flere

arter, inkludert sjeldne og sårbare arter (f. eks branntilpassede arter som finnes i nylig svidde flater). Vi har registrert at dagens hevd på enkelte øyer og holmer er bedre enn andre steder, og at røsslyngen flere steder er i ferd med å eldes (moden og degenererende fase, jf. lynchheisyklusen). Under feltarbeidet i 2014 ble det særlig observert tørkeskader på gammel røsslyng, mens røsslyng i hevd ikke hadde det samme omfanget av skade.

Skjøtsel er avgjørende for å holde de kulturbetingede naturtypene levende. Faller bruken bort endrer naturtypen seg, og man kan vente seg en endring i vegetasjonssammensetningen, og til slutt en gjengroing med busk- og tresjikt (jf. lynchheisyklusen; Haaland 2002).

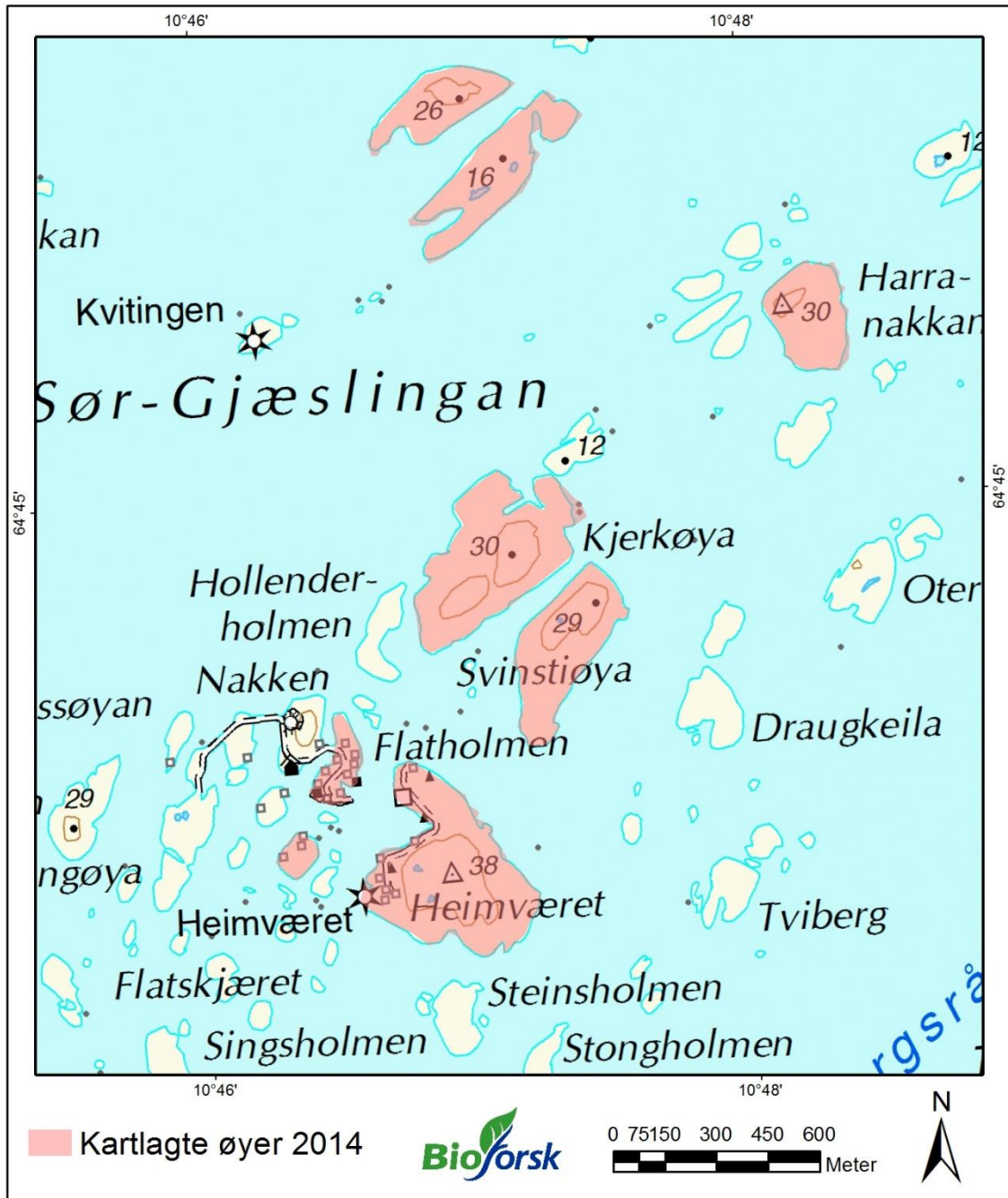

Fig 1. Oversikt over øyer som ble kartlagt for naturtyper (inntegnet rødt) på Sør-Gjæslingen. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

2. Kartlagte naturtyper

1. Geitkyrøya

Viktig naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0707-Kalkfattig kysthei
Verdi:	Viktig B
Registrert dato:	10.06.2014
Areal:	32.1 daa
Hevd:	Ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Liv Guri Velle i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Geitkyrøya inngår i øygruppen Kyrøyan, og ligger ytterst mot nordvest av de større øyene på Sør-Gjæslingan. Landskap med stor slak flate i sørdelen og noe mer kupert med høyeste punkt 26 meter over havet i norddelen. Stedvis dypere torvdekke, ellers grunt på berg. Vegetasjon utsatt for vindslitasje. Flekkvis berg oppe i dagen. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Grunt på berg med generelt tørr, fattig kystlynghei, flekkvis i mosaikk med bart berg. Feltsjikt lavt (5-15 cm) pga. vindslitasje. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Tendenser til Røsslyng-bjønnekamhei (D0704) i nordøst-helling (baklier), men for svak vegetasjonsstruktur til at den registreres som naturtype. Vegetasjonstypen etter Fremstad (1997) er H1c - Røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming.

Artsmangfold

Dominerende arter er røsslyng og torvull. Andre mengdearter, i noe mindre omfang, er slåttestarr, krekling og molte. Nordhelling (baklier) med større innslag av bl.a. blokkebær, slåttestarr, molte, skrubbær, bjønnekam, einer og krekling. Andre arter som kan nevnes er bl.a. rogn, hundekjeks, blåbær, tepperot, tiriltunge, rødsvingel, gulaks, smyle, engrapp, heigråmose, kystkransmose og etasjemose. Ned mot sjøen spredte innslag av strandberg- og strandeng-arter (eks. tiriltunge, rosenrot, rødsvingel, gulaks). Enkelte fuglegjødslende tuer med artsfattig gras- og urtedominert vegetasjon spredt rundt på øya. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir Storkyrøya og Geitkyrøya som en del av felles beiteområdet for storfe. Øya ble den gang omtalt, sammen med flere andre øyer, som lyngøer, og en kan anta at beite har vært hovedskjøtselen fra gammelt av. Det finnes ikke nedtegnelser om slått på øya. Fra Sør-Gjæslingan er det kjent at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, og det er sannsynlig at dette også har omfattet Geitkyrøya. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Øya har i dag ingen hevd, og det ble heller ikke observert tegn til svidde områder eller beite ved befarings. Torvtekt påvist flere steder, mange av disse gropene er nå fylt med vann. Vegetasjon generelt preget av høy vindslitasje og påfølgende lavt feltsjikt (<20 cm). Vindslitasjen resulterer også i at gjengroingsprosessen går sakte, og kystlyngheia har foreløpig tilnærmet totalt fravær av gjengroing.

Røsslyngen har preg av lang tids fravær av brann og er gammel, forvedet og hovedsakelig i degenererende fase. Det er mye strø i bunnsjiktet, men lite mose. Dette er en stor fordel ved lyngsviing, da rester av død mose ikke kommer til å forsinke gjenveksten av frøspirer fra røsslyng. Røsslyngen er i tillegg utsatt for omfattende skade som følge av tørke og langvarig barfrostperioder vinteren 2014. Mye av røsslyngen på øya kan stå i fare for å gå ut som følge av vinterskadene. Krekling har klart seg bedre gjennom vinteren og har mindre skader.

Partiet i nord-nordøst har noe høyere vegetasjonsdekke (>15 cm), større innslag av einer og tendenser til busksjikt. Her er også to oppslag med rogn, som indikerer at et tresjikt vil kunne etablere seg over tid. Det ble også funnet to individer med hundekjeks på øya. Arten har stor spredningsevne og kan være en potensiell trussel for vegetasjonen i mer næringsrike jordsmonn.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter. Funn av hundekjeks (to individ) som er problemart for slåttemark og fellesareal på Sør-Gjæslingen (Vesterbukt 2014).

Skjøtsel og hensyn

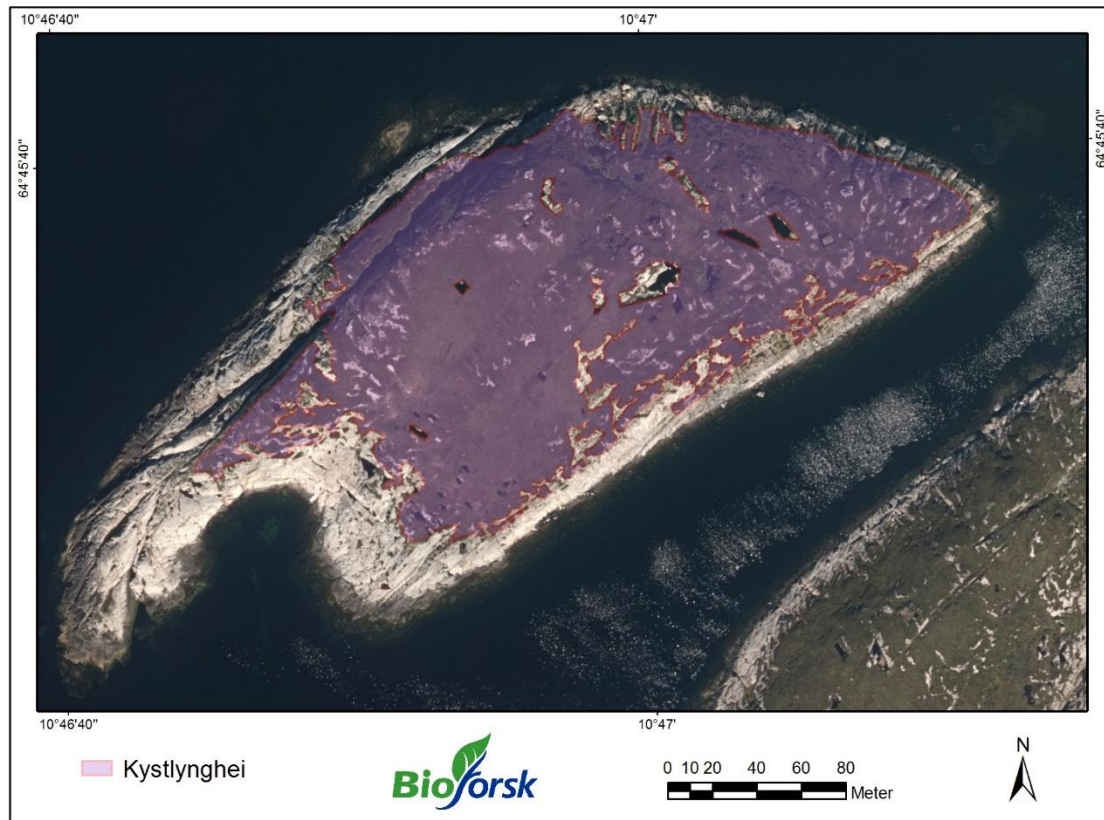
Det anbefales oppstart med lyngsviing og beiting dersom man skal stoppe degraderingen av kystlyngheia på lokaliteten. Ved å sette i gang skjøtsel er det stor sannsynlighet for at gjenveksten av røsslyng vil være god, ettersom det er etablert lite mattedannende moser i bunnsjiktet. Ved befarings ble det funnet to individer hundekjeks og noen oppslag av rogn- og einerbusker på øya, og man bør særlig påse at de to førstnevnte artene ikke får spre seg inn i brannflater. Da bør tiltak settes inn. Kystlyngheia vil gjennomgå en verdiforringelse over tid ved fortsatt fravær av skjøtsel.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingen er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Kystlyngheia på Geitkyrøya utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Dette er en intakt og fin kystlynghei med tilnærmet fravær av gjengroing, men størrelsen på arealet på øya (isolert sett) og fravær av aktiv lyngheiskjøtsel per dags dato drar ned verdisettingen. Lokaliteten inngår i en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingen.

Figur 2. Avgrensing av naturtypen kystlynghei på Geitkyrøya. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 3. Parti øverst på øya Geitkyrøya sett mot nord. Kystlynghei dominert av gammel, forvedet røsslyng i degenererende fase, med omfattende vinterskade i 2014. Vanngropa er resultat av tidligere torvtekt. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 4. Geitkyrøya sett mot sør. Vindslitasje er en betydelig påvirkningsfaktor for vegetasjonen på Sør-Gjæslingan, og medfører lav feltsjikhøyde og gjengroing som forløper saktere. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 5. Sørøstlig parti på Geitkyrøya, sett mot nord. Kystlynghei bestående av tørr fattighei dominert av røsslyng, torvull, slåttestarr, krekling og molte. Det er et nordlig karaktertrekk at typiske fuktarter som torvull og molte kommer inn i tørrheia. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 6. Detaljbilde av feltsjikt på Geitkyrøya. Her er all røsslyng død som følge av vinterskade, mens kreklingen (grønn lyng på bildet) har overlevd. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 10.06.2014.

2. Storkyrøya: kystlynghei

Viktig naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0707-Kalkfattig kysthei
Supplerende naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0708-Kalkfattig kystfukthei
Andel (%):	5
Verdi:	Viktig B
Registrert dato:	10.06.2014
Areal:	38.1 daa
Hevd:	Svak/ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Per Vesterbukt i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Storkyrøya inngår i øygruppen Kyrøyan, og ligger ytterst mot nordvest av de større øyene på Sør-Gjæslingan. Det er en forsenkning med noe fuktigere lynghei (kalkfattig kystfukthei) midt på øya. Høydedrag langs nordvest og sørvest med tørrere vegetasjon. Stedvis dypere

torvdekke, ellers grunt på berg. Vegetasjon utsatt for vindslitasje. Flekkvis berg oppe i dagen. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Generelt tørr, fattig kystlynghei, flekkvis i mosaikk med bart berg. Feltsjikt lavt (5-20 cm) i areal utsatt for vindslitasje. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Noen små forekomster av D0708-Kalkfattig kystfukthei i laveste forsengkninger. Vegetasjonstypen etter Fremstad (1997) er H1c - Røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming (95 %) og H3a - Røsslyng-blokkebær-utforming (5 %).

Artsmangfold

Røsslyng og krekling dominerer, sammen med torvull. Andre mengdearter, i noe mindre omfang, er tepperot, slåttestarr og molte. Også einer, gulaks, smyle og fuglevikke er rikt utbredt. Andre påviste arter er bl.a. blåbær, skrubbær, engrapp, duskull, geitsvingel, blokkebær, fugletelg og tettegras. Enkelte fuglegjødslede tuer med artsfattig gras- og urtedominert vegetasjon finnes på øya. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir Storkyrøya og Geitkyrøya som en del av felles beiteområdet for storfe. En kan anta at beite har vært hovedskjøtselen fra gammelt av. Det finnes ikke nedtegnelser om slått på øya. Fra Sør-Gjæslingan er det kjent at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, og det er sannsynlig at dette også omfattet Storkyrøya. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Det har gjennom noen tiår vært fravær av bruk på øya, men de senere år har Storkyrøya hatt noe hevd i form av sommerbeite med sau. Det var ikke beitet sommeren 2014, men spor av sau fra året før ble påvist under befaring. Vegetasjonen fremstår som svakt beitepåvirket. Ikke tegn til lyngsviing. Torvtekt ble påvist flere steder, mange av disse gropene er nå fylt med vann. Vegetasjon er generelt preget av vindslitasje og påfølgende lavt feltsjikt (10-40 cm). Kystlyngheia har foreløpig tilnærmet totalt fravær av gjengroing, med unntak av einerbusker (lav og krypende type) som stedvis har ganske rik utbredelse. Det er ikke påvist oppslag med trær.

Røsslyngen har preg av lang tids fravær av brann og er gammel, forvedet og hovedsakelig i degenererende fase. Dette til tross ble det funnet lite mose i bunnsjiktet, noe som vil være en fordel for regenereringen ved gjenopptak av sviing. Høydedrag nordvest langs øya gir noe leside og ikke fullt så vindutsatt vegetasjon sammenliknet med Geitkyrøya, og stedvis røsslyng med høyde 30-40 cm. Røsslyng og krekling utsatt for ganske omfattende skader som følge av langvarige tørke-, vind- og barfrostperioder vinteren 2014, men i noe mindre omfang enn på Geitkyrøya.

Fremmede arter

Ingen.

Skjøtsel og hensyn

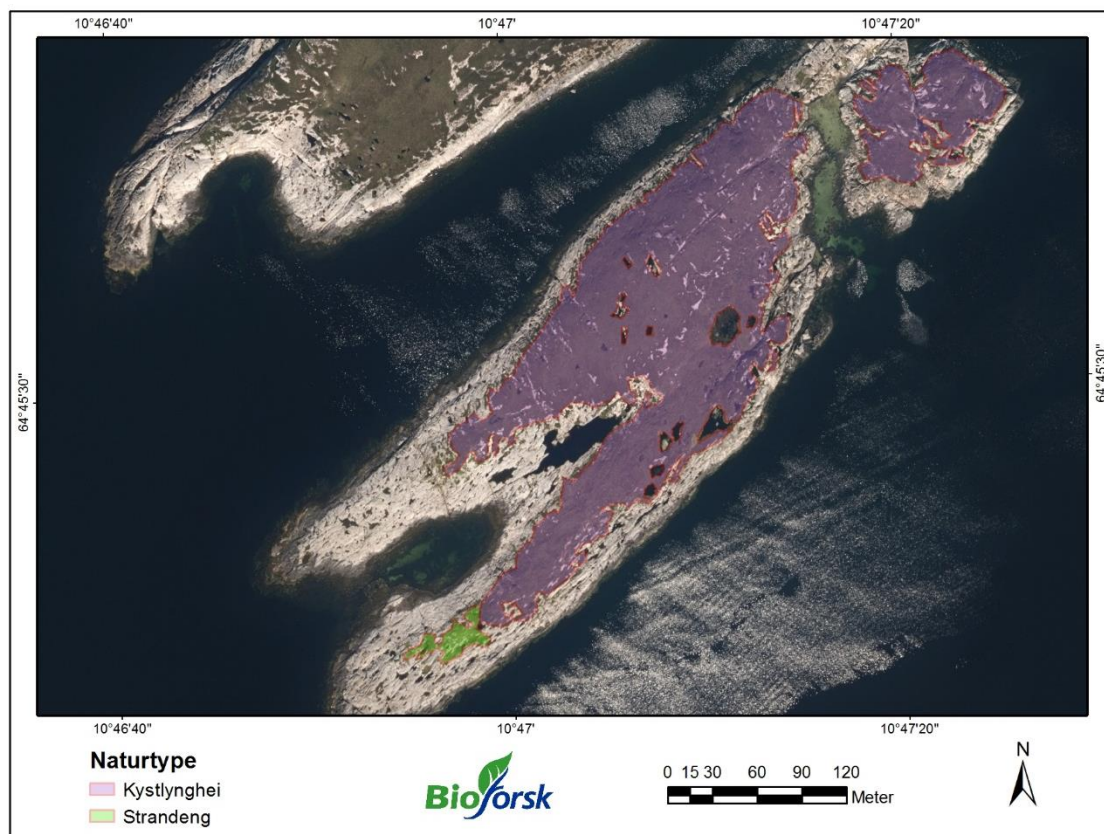
Det anbefales oppstart med lyngsviing og videreføring av beite dersom en vil stanse degenereringen av røsslyngen, og få lyngheia i god hevd igjen. Er i dag påbegynnende gjengroing med einerbusker (som vil reduseres ved sviing), og kystlyngheia vil gjennomgå en verdiforringelse ved fortsatt fravær av skjøtsel.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingan er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Kystlyngheia på Storkyrøya utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Fin og intakt lynghei med tilnærmet fravær av gjengroing og ingen fremmede arter. Et forholdsvis lite areal (isolert sett) og svak lyngheiskjøtsel med sauebeite senere år trekker verdisetningen lokalt noe ned. Inngår i en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingan.

Figur 7. Avgrensning av naturtyper på Storkyrøya. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 8. Kystlyngheia på Storkyrøya sett mot nord, med mengdearter som torvull, røsslyng, krekling og slåttestarr. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 9. Kystlyngheia på Storkyrøya sett mot sør. Groppa midt i bildet er rester etter torvtøkt, et utbredt kulturminne på øyene på Sør-Gjæslingen. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 10. Sørøst-ventt leside på Storkyrøya med gammel forvedet røsslyng i degenererende fase. Omfanget av vinterskade sees tydelig i form av død røsslyng (lys brun farge) og krekling (mørk brun farge). Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 11. Kystlynghei på Storkyrøya sett mot nordøst. Torvull står i full blomst og synliggjør den store utbredelsen arten har på øya. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Vesterbukt, P. & Velle, L.G. Bioforsk Rapport vol. 10 nr. 52 2015

3. Storkyrøya: strandeng

Viktig naturtype:	G05-Strandeng og strandsump
Utforming:	G0503-Hevdet med beite
Verdi:	Viktig B
Registrert dato:	10.06.2014
Areal:	0.8 daa
Hevd:	Svak/ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Per Vesterbukt i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingen i Vikna kommune, utført av Bioforsk. For avgrensning på kart henvises det til figur 7.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Storkyrøya inngår i øygruppen Kyrøyan, og ligger ytterst mot nordvest av de større øyene på Sør-Gjæslingen. Landskap med forsenkning og noe fuktigere lynghei midt på øya. Høydedrag langs nordvest og sørvest med tørrere vegetasjon. Stedvis dypere torvdekke, ellers grunt på berg. Vegetasjon utsatt for vindslitasje. Flekkvis berg oppe i dagen. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Naturtypen er G05-Strandeng og strandsump, med utforming D0503-Hevdet med beite. Vegetasjonstypen er U5 Øvre salteng, med U5c Rødsvingel-fjærekoll-tiriltunge-utforming etter Fremstad (1997).

Artsmangfold

Mengdearter i strandenga er rødsvingel, gåsemure, ryllik, engrapp og fjærekoll. Andre arter rikt utbredt er bl.a. tiriltunge, krypkvein, hvitkløver, engfiol, blåklokke og strandkjeks.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir Storkyrøya og Geitkyrøya som en del av felles beiteområdet for storfe. En kan anta at beite har vært hovedskjøtselen fra gammelt av. Det finnes ikke nedtegnelser om slått på øya. Fra Sør-Gjæslingen er det kjent at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, og det er sannsynlig at dette også omfattet Storkyrøya. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Strandeng med plassering ytterst på nes i sørvest, påvirket av sjøsprøyt. Flere tiårs fravær av bruk, men de senere år har øya hatt noe hevd i form av sommerbeite med sau. Ikke beitet sommeren 2014, men spor av sau fra året før påvist i kystlyngheia under befaring. Vegetasjonen fremstår sterkt beitepåvirket med høyt beitetrykk fra gås i sommerhalvåret. Enga har nok også vært attraktiv for sau med et høyt beitetrykk tidligere år.

Fremmede arter

Ingen.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales videreføring av sauebeite.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingen er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Strandenga på Storkyrøya er en del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Dette er en intakt og fin strandeng, men der liten arealstørrelse og noe svak skjøtsel med sauebeite de senere år trekker ned verdivurderingen. Området inngår i en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingen, som samlet sett har høy verdi.

Figur 12. Strandenga på Storkyrøya med bl.a. rødsvingel, gåsemure, ryllik, engrapp, fjærekoll og tiriltunge. Enga har høyt beitetrykk fra gås. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 13. Strandenga på Storkyrøya med fjærekoll i blomst. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

4. Harranakkan

Viktig naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0707-Kalkfattig kysthei
Supplerende naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0708-Kalkfattig kystfukthei
Andel (%):	5
Verdi:	Svært viktig A
Registrert dato:	11.06.2014
Areal:	413.2 daa
Hevd:	Ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Liv Guri Velle i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingen i Vikna kommune, utført av Bioforsk.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Harranakkan har plassering lengst øst, mellom Storkyrøya og Kjerkøya. Høydedrag med kupert terreng som går opp i 30 moh. Det er stedvis dypere torvdekke, ellers grunt

torvdekke på berg. Stedvis mye berg oppe i dagen. Vegetasjon utsatt for vindslitasje. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Generelt tørr, fattig kystlynghei, flekkvis i mosaikk med berg. Feltsjikt lavt (< 20 cm), utsatt for vindslitasje. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei (95 %). Noen små forekomster av D0708-Kalkfattig kystfukthei i laveste forsenkninger (5 %). Vegetasjonstypen etter Fremstad (1997) er H1c - Røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming (95 %) og H3a - Røsslyng-blokkebær-utforming (5 %).

Artsmangfold

Røsslyng og torvull dominerende arter. Også rik utbredelse med slåttestarr, molte og krekling. Sørhellinger noe tørrere med større innslag av lys reinlav og heigråmose. Andre arter som kan nevnes; rogn, hundekjeks, blåbær, tepperot, tiriltunge, fuglevikke, tyttebær, pors, skrubbær, blokkebær, rypebær, ørevier, blåklokke, tettegras, mjørdurt, geitrams, smyle og rød jonsokblom. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir Harranakkan som en av flere lyngøer, og det er antatt at beite med sau var hovedskjøtselen fra gammelt av på disse lyngøyene. Det finnes ikke nedtegnelser om slått på øya. Fra Sør-Gjæslingen er det kjent at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, og det er sannsynlig at dette også omfattet Harranakkan. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Det er i dag ikke beite med sau på Harranakkan, men øya har en større svi-flate fra ca. 10 år tilbake. Det var få tegn til avbeitet vegetasjon ved befarings. Det er flere synlige torvtekt på øya, og mange av disse gropene er nå fylt med vann. Vegetasjonen er generelt preget av vindslitasje og påfølgende lavt feltsjikt (<20 cm). Vindslitasjen medfører også en gjengroingsprosessen som går sakte, og kystlyngheia i dag nærmest fraværende med gjengroing.

Et større parti sentralt på øya ble svidd for om lag et tiår tilbake, og her er gjenveksten med røsslyng god. I sviflata er røsslyngen i byggfase og i ferd med å bli en dominant art i vegetasjonssammensetningen sammen med krekling. For resterende areal som ikke er svidd, bærer røsslyngen preg av lang tids fravær av brann og er gammel, forvedet og i degenererende fase. Den uskjøttede røsslyngen og delvis kreklingen er i tillegg utsatt for omfattende skade som følge av langvarig tørke- vind- og barfrostperioder vinteren 2014. Røsslyngen i brannflaten har imidlertid ikke tatt skade av frysetørkingen. Tendenser til etablering av trær (bjørk og rogn) i forsenkninger mot sørvest, samt en mindre forekomst med ørevier, men ellers ikke gjengroing på øya. Hundekjeks ble registrert på øya. Arten har stor spredningsevne og kan være en potensiell trussel for vegetasjonen i mer næringsrike jordsmonn.

Fremmede arter

Ingen registrerte fremmede arter, men innslag av hundekjeks som er en problemart på Sør-Gjæslingen.

Skjøtsel og hensyn

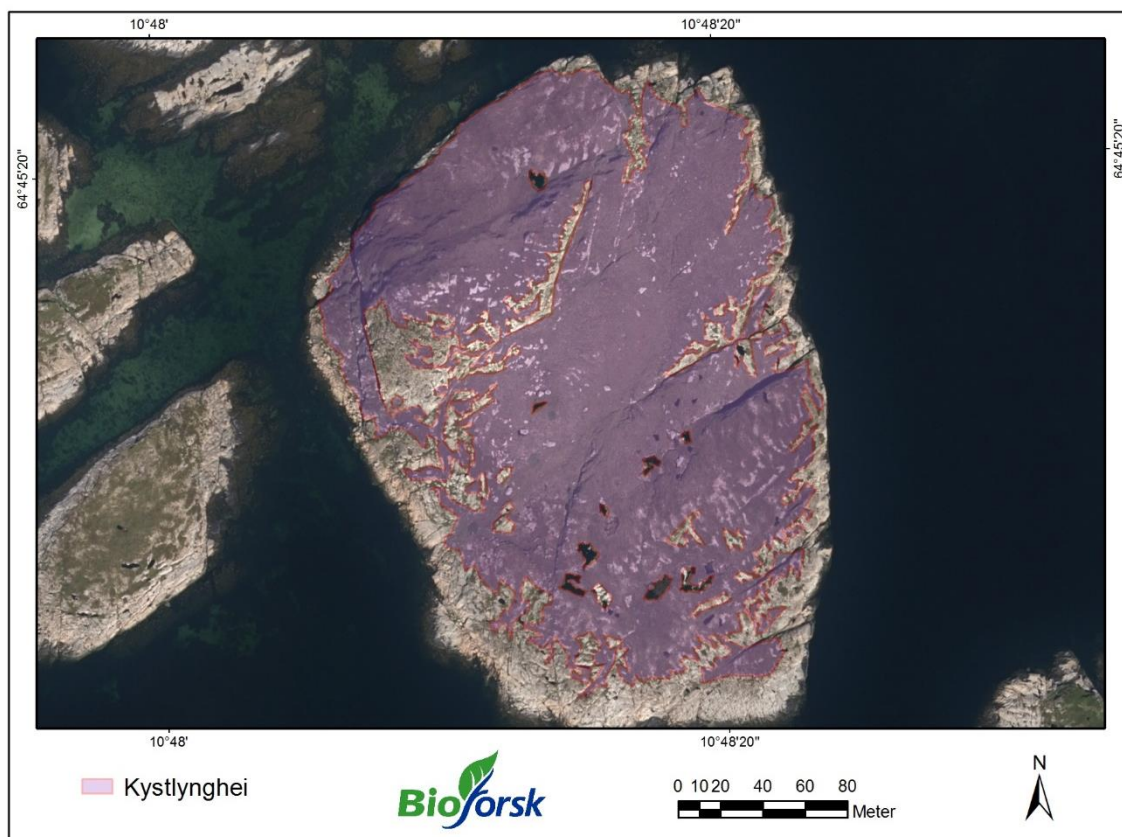
Det anbefales oppstart med beite og videreføring av lyngsviing for å kunne opprettholde verdi A. Enkelte oppslag med bjørk, rogn og ørevier indikerer påbegynnende gjengroing av kystlyngheia. Fare for verdiforringelse over tid dersom skjøtsel ikke igangsettes.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingen er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Kystlyngheia på Harranakkan utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Nyere brannflate med fin regenerering av røsslyng som er i ferd med å bli dominerende art. Intakt og karakteristisk kystlynghei for regionen, og med lav grad av gjengroing. Øya utgjør nokså store arealer isolert sett for Sør-Gjæslingen. Harranakkan inngår i en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingen. Fravær av skjøtsel og begynnende oppslag med bjørk og rogn trekker noe ned. Svak verdi.

Figur 14. Avgrensning av kystlynghei på Harranakkan. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 15. Parti fra den 10 år gamle brannflata på Harranakkan, med god tilvekst av bl.a. røsslyng, krekling, torvull og molte. Brannflata utgjør om lag en tredjedel av arealet med kystlynghei på øya. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 11.06.2014.

Figur 16. Større deler av brannflata på Harranakkan, sett mot sør. Her er minimalt med vinterskade og god tilvekst. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 11.06.2014.

Figur 17. Detaljbilde av feltsjikt fra brannflata på Harranakkan. Torvull og molte har hatt raskere re-etablering etter brannen, men røsslyng er i ferd med å ta igjen dominansen og har god tilvekst mellom etablert torvull. Legg merke til at røsslyngen ikke er utsatt for vinterskade. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 11.06.2014.

Figur 18. Gammel og ung kystlynghei på Harranakkan. Grønt parti til venstre utgjør den 10 år gamle brannflata, mens rustbrun del til høyre består av gammel forvedet lyng med vinterskade. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 11.06.2014.

5. Kjerkøya: Kystlynghei

Viktig naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0707-Kalkfattig kysthei
Supplerende naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0708-Kalkfattig kystfukthei
Andel (%):	5
Verdi:	Viktig B
Registrert dato:	12.06.2014
Areal:	80.4 daa
Hevd:	Svak/ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Per Vesterbukt og Liv Guri Velle i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingen i Vikna kommune, utført av Bioforsk.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Kjerkøya er en av de største øyene og ligger rett nord for Heimværet på Sør-Gjæslingen. Øya har to forholdsvis bratte, kuperte høydedrag i sør, med høyeste punkt 34 moh., noe slakere terreng i norddelen. Generelt grunt på berg og vindutsatt med stor andel av nakent berg. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Tørr, fattig kystlynghei på grunt torvdekke i flekkvis mosaikk med bart berg. Feltsjikt lavt (5-20 cm) pga. vindslitasje. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei. Noe forekomster av D0708-Kalkfattig kystfukthei i nordøst-hellinger. Vegetasjonstypen er etter Fremstad (1997) H1c - Røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming (95 %) og H3a - Røsslyng-blokkebær-utforming (5 %).

Artsmangfold

Fattig lynghei med røsslyng, krekling, tepperot og torvull som dominerende arter. Andre mengde, i noe mindre grad, er blokkebær, einer, molte, ryllik og slåttestarr. Det ble også registrert bl.a. rogn, heigråmose, blåbær, gulaks, tiriltunge, fuglevikke, tyttebær, skrubbær, blokkebær, rypebær, tettegras og smyle.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir Kjerkøya som en del av felles beiteområde for storfe. Det finnes ikke nedtegnelser om slått på øya. Fra Sør-Gjæslingen er det kjent at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, som også må ha omfattet Kjerkøya. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Regelmessig beite opphørte i 1978, uvisst hvilke dyr. Beite gjeninnført i 2002, der 10 sauer av rasen gammelnorsk sau har gått på vinterbeite fram til i dag. Dette beitet ble avsluttet i 2014, og areal per dags dato uten hevd. Kystlyngheia fremstår som beitet men med svakt beitetrykk. Strandengene er hardt beitet av gås i sommerhalvåret. Ingen spor av lyngsviing ved befaring. Torvtekt påvist enkelte steder. Vegetasjonen er preget av vindslitasje og påfølgende lavt feltsjikt (<20 cm). Vindslitasje forsinker også gjengroingsprosessen. Innslag av strandenger er med på å øke beitekvaliteten for øya.

Røsslyngen er gammel, forvedet og i moden/degenererende fase grunnet flere tiårs fravær av lyngsviing. Røsslyng og krekling i tillegg utsatt for omfattende skade som følge av langvarig tørke-, vind- og barfrostperioder vinteren 2014 i disse arealene. Enkelte oppslag av rogn i forsenkninger og lesider, men generelt lav grad av gjengroing.

Fremmede arter

Ingen.

Skjøtsel og hensyn

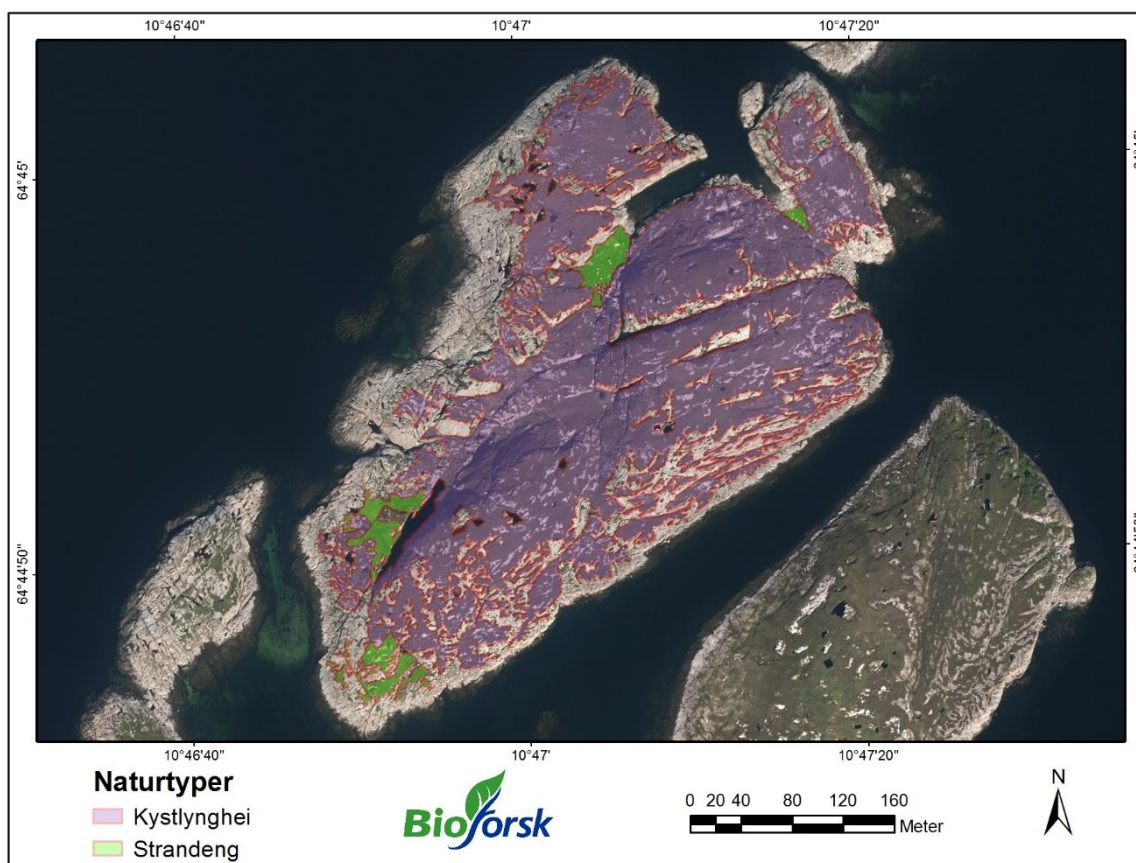
Beite og lyngsviing bør gjenopptas. Lyngsviing vil heve kvaliteten på vinterbeite og bør innføres, i tillegg til at man får fjernet store mengder død lyng som følge av vinterskade.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingan er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Kystlyngheia på Kjerkøya utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Forholdsvis stort areal. Generelt intakt og fin kystlynghei med tilnærmet fravær av gjengroing. Kjerkøya inngår i en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingan. Fravær av skjøtsel og påbegynnende oppslag med rogn trekker ned.

Figur 19. Avgrensning av naturtyper på Kjerkøya. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 20. Kystlyngheia på Kjerkøya sett mot sørvest. Flatholmen med bebyggelse ligger rett foran, øverst på bildet. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 21. Parti øverst på Kjerkøya med kystlyngheie dominert av røsslyng, krekling og torvull. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 10.06.2014.

Fig 22. Tørr fattighei dominert av røsslyng, krekling og torvull. Enkelte oppslag med rogn finnes spredt på Kjerkøya og indikerer at et tresjikt over tid vil kunne etablere seg på øyene på Sør-Gjæslingan. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 10.06.2014.

Figur 23. Feltsjikt på Kjerkøya med vinterskade på røsslyng (gråbrun) og krekling (rødbrun). På bildet er all røsslyng død. Omtrent 50 % av kreklingen har overlevd, som viser at denne arten har klart seg bedre gjennom vinterskaden. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

6. Kjerkøya: Strandeng

Viktig naturtype:	G05-Strandeng og strandsump
Utforming:	G0503-Hevdet med beite
Verdi:	Viktig B
Registrert dato:	10.06.2014
Areal:	4.6 daa
Hevd:	Svak/ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Per Vesterbukt og Liv Guri Velle i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk. For avgrensning på kart henvises det til figur 19.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Kjerkøya er en av de største øyene og ligger rett nord for Heimværet på Sør-Gjæslingan. Øya har to forholdsvis bratte, kuperte høydedrag i sør, med høyeste punkt 34 moh., noe slakere terreng i norddelen. Generelt grunt på berg og vindutsatt med stor andel av nakent berg. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Naturtypen er G05-Strandeng og strandsump, med utforming D0503-Hevdet med beite. Vegetasjonstypen etter Fremstad (1997) er U5 Øvre salteng, med utforming U5c Rødsvingel-fjærekoll-tiriltunge-utforming.

Artsmangfold

Strandeng med ryllik, fuglevikke, rødsvingel, smyle, engrapp, gåsemure, tiriltunge og hvitkløver inn som mengdearter. Andre arter er bl.a. engfiol, øyentrøst sp., enghumleblom, engsyre, engsoleie og løvetann. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir Kjerkøya som en del av felles beiteområde for storfe. Det finnes ikke nedtegnelser om slått på øya. Fra Sør-Gjæslingan er det kjent at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, som også må ha omfattet Kjerkøya. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Regelmessig beite opphørte i 1978, uvisst hvilke dyr. Beite gjeninnført i 2002, der 10 sauer av rasen gammelnorsk sau har gått på vinterbeite fram til i dag. Dette beitet ble avsluttet i 2014, og arealet per dags dato igjen uten hevd. Strandengene hardt beitet av gås i sommerhalvåret. Ingen spor av lyngsviing ved befarng. Innslag av strandenger er med på å øke den samlede beitekvaliteten for øya.

Fremmede arter

Ingen.

Skjøtsel og hensyn

Strandenga beites av gås i sommerhalvåret. Det anbefales likevel videreføring av saubeite på øya.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingen er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Strandengene på Kjerkøya utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Intakt og fin strandeng. Skjøtsel med sauebeite senere år. Inngår i en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingen.

Fig. 24. Strandenga lengst sør på Kjerkøya, sett mot sørvest. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Fig. 25. Strandenga nord på Kjerkøya, sett mot vest. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Fig. 26. Strandenga nord på Kjerkøya. Detaljbilde av feltsjikt, med rødsvingel, engrapp, hvitkløver, gåsemure og ryllik. Enga er hardt beitet av gås om sommeren. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 10.06.2014.

Vesterbukt, P. & Velle, L.G. Bioforsk Rapport vol. 10 nr. 52 2015

7. Svinstiøya

Viktig naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0707-Kalkfattig kysthei
Verdi:	Viktig B
Supplerende naturtype:	D07-Kystlynghei
Utforming:	D0708-Kalkfattig kystfukthei
Andel (%):	10
Registrert dato:	11.06.2014
Areal:	67,5 daa
Hevd:	Ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Per Vesterbukt i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Svinstiøya ligger tett inntil Kjerkøya, adskilt av et smalt sund sør for denne. Terrenget har slak stigning opp fra sjøen rundt hele øya (brattere i nord), mens et flatere parti utgjør høydedraget midt på øya, 29 moh. Mindre kupert terreng med generelt jevnt vegetasjonsdekke og forholdsvis lite berg oppe i dagen. Partier med dypere torvdekke, ellers grunt på berg. Øya har noe skjermet beliggenhet og opplever nok mindre vindslitasje sammenliknet med flere av omkringliggende øyer. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Tørr, fattig kystlynghei på grunt torvdekke i kombinasjon med bart berg. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei (90 %) og D0708-Kalkfattig kystfukthei (10 %) i nordøst-hellinger lengst nord på øya. Dominerende vegetasjonstype etter Fremstad (1997) er H1c - Røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming.

Artsmangfold

Røsslyng og torvull er dominerende arter. Også rik utbredelse av slåttestarr, molte og krekling. Sørhellinger med større innslag av lys reinlav og heigråmose. Andre arter som kan nevnes; rogn, hundekjeks, blåbær, tepperot, tiriltunge, fuglevikke, tyttebær, skrubbær, blokkebær, rypebær, ørevier, blåkløkke, tettegras, mjødukt, geitrams, smyle og jonsokblom. Større parti midt på øya hvor geitrams kommer inn som mengdeart ved/mellom groper med torvtekt. Flekkvis er geitrams totalt dominant sammen med skrubbær og skogstjerne. Uvisst hva som forårsaker dette, men drenering av jordsmonnet som følge av torvtekt kan være en mulig årsak. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir Svinstiøya som en av flere lyngøer, og det er antatt at beite med sau var hovedskjøtselen fra gammelt av på disse lyngøyene. Det finnes heller ikke nedtegnelser om slått på øya. Fra Sør-Gjæslingan er det kjent at det tidligere har vært svidd lyng på de fleste av øyene, og det er sannsynlig at dette også omfattet Svinstiøya. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Arealet har i dag ingen hevd. Fremstår også ved befarings uten spor av beite (med unntak av gåsebeite i strandenga), men gamle stitråkk under gjengroing ble påvist. Svinstiøya har vært gjenstand for betydelig torvtekt, med flere større partier der torv er fjernet og vegetasjonsstrukturen endret som følge av dette. Omfanget er av en slik størrelse at man kan si den har vært en betydelig påvirkningsfaktor på vegetasjonen.

Røsslyngen har preg av lang tids fravær av brann og er gammel, forvedet og i degenererende fase. Omfattende vinterskade på røsslyng og krekling som følge av langvarig tørke-, vind- og barfrostperioder vinteren 2014 i disse arealene. Spredte lauvoppslag med rogn (15 stk. påvist) på øya, de største individene i nord - ca. 2 m. høy. Ellers ingen gjengroing. Hundekjeks ble registrert på øya. Arten har stor spredningsevne og kan være en potensiell trussel for vegetasjonen i mer næringsrike jordsmonn.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter funnet, men hundekjeks som er en lokal problemart på Sør-Gjæslingen ble registrert.

Skjøtsel og hensyn

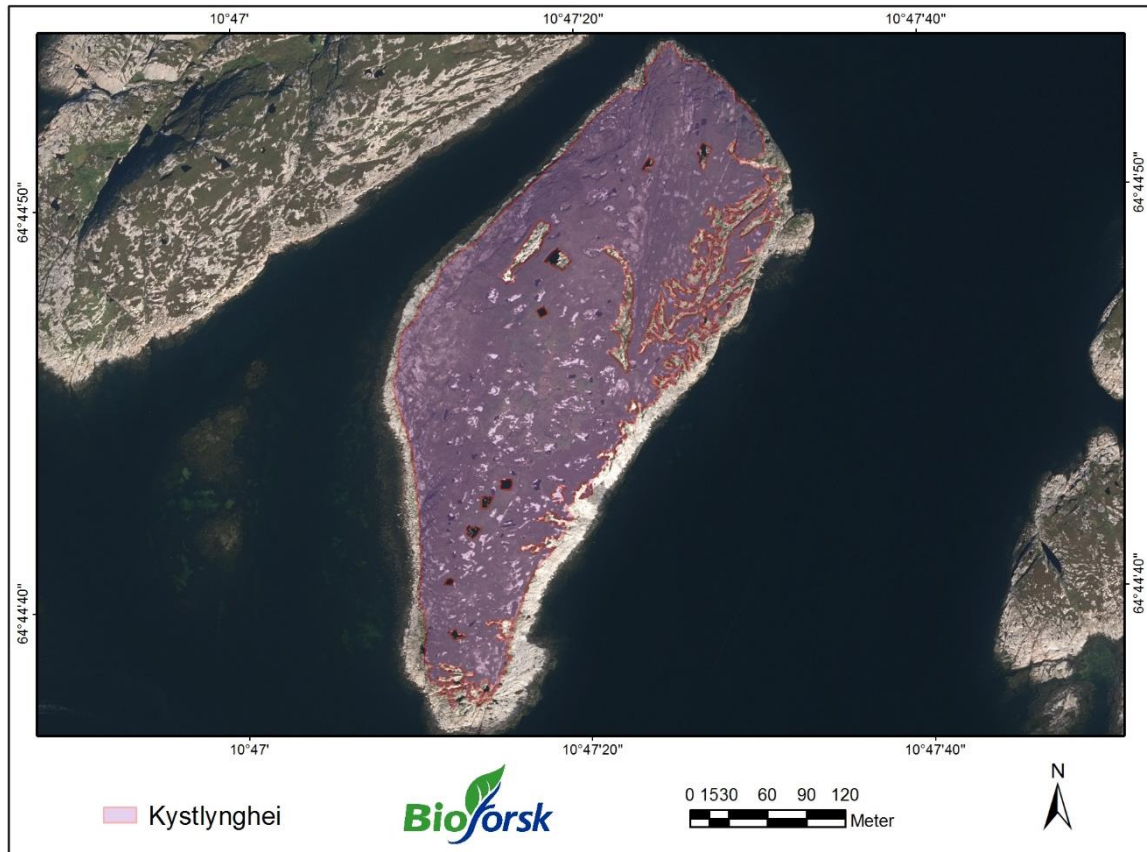
Det anbefales oppstart med beite og lyngsviing for å kunne opprettholde verdi B. Spredte oppslag med rogn indikerer påbegynnende gjengroing av kystlyngheia. Fare for verdiforringelse over tid ved fortsatt fravær av skjøtsel.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingen er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Kystlyngheia på Svinstiøya utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Generelt intakt og fin kystlynghei med tilnærmet fravær av gjengroing. Inngår i en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingen. Fravær av skjøtsel og påbegynnende oppslag med rogn trekker ned.

Figur 27. Avgrensning av kystlynghei på Svinstjøya. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 28. Svinstjøya sett mot nord. Tørr, artsfattig kystlynghei med innslag av lys reinlav (lyse flekker). Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 11.06.2014.

Figur 29. Nordvendt areal på Svinstjøya med fukthei, der krekling, skrubnbær, molte, blokkebær og delvis slåttestarr kommer inn som mengdearter. Her er også de største individene med rogn, 2-3 meter høy. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 11.06.2014.

Figur 30. Areal på Svinstjøya dominert av geitrams og skrubnbær, muligens som et resultat av tidligere torvteking. Øverst på bildet sees forsenkninger fra torvtekt. Feltsjikt har imidlertid jevnt innslag av røsslyng, krekling og torvull. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 11.06.2014.

Figur 31. Berg oppe i dagen som følge av tidligere torvtekt. Svinstjøya er kanskje den av øyene på Sør-Gjæslingen som har hatt størst omfang på uttak av torv, med betydelig påvirkning på vegetasjonen enkelte steder. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 11.06.2014.

Figur 32. Oversiktsbilde som viser omfanget av torvtekt på Svinstjøya. Kystlyngheia er stedvis oppstykket som følge av gropene etter torvuttak. Bildet er tatt fra Kjerkøya. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 11.06.2014.

8. Heimværet: Boreal hei

Viktig naturtype:	Boreal hei
Utforming:	Ikke fastsatt
Verdi:	Ikke fastsatt
Registrert dato:	12.06.2014
Areal:	106.9 daa
Hevd:	Svak hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Per Vesterbukt og Liv Guri Velle i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Heimværet er av de største øyene og ligger sentralt på Sør-Gjæslingan. Øya innehar sammen med Flatholmen flertallet av bygningsmassen på Sør-Gjæslingan. I sør forholdsvis bratt og kupert, med flatere høydedrag, 38 moh., noe slakere terreng i norddelen. Generelt grunt på berg og vindutsatt, og øya har en stor andel av nakent berg. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Feltsjikt generelt lavt (5-15 cm) pga. vindslitasje. Grunt på berg med generelt fattig heivegetasjon i vekslinger mellom bart berg og med noen mer fuktige partier i forsenkningene. Artssammensetningen med særlig krekling, torvull, heigråmose og krypende ørevier som sentrale arter gjør at vegetasjonssammensetningen i dag har likhetstrekk med det en finner i boreal hei.

Artsmangfold

Fattig lynghei med krekling, tepperot og torvull som dominerende arter. Andre mengdearter, i noe mindre grad, er blokkebær, einer, molte, ryllik og slåttestarr. Det ble også registrert bl.a. rogn, heigråmose, lys reinlav, grå reinlav, blåbær, gulaks, tiriltunge, fuglevikke, tyttebær, skrubbær, blokkebær, rypebær, tettegras og smyle. Røsslyng ikke påvist. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir at Heimværet huset to leilendingsbruk. Øya ble ansett som slåtteøy sammen med Karlholmen og Flatholmen, og dette ble gjort mulig ved å avgrense beitebruken av de mest førkrevende dyra til andre øyer (Alsaker et al. 2004a). Slåtteearealet på Heimværet ble delt mellom de to brukene fra Kråa og til sørspissen av øya. Et tredje bruk hadde Karlholmen samt arealet fra Kråa på Heimværet og hele Øksenhylla (Alsaker et al 2004a). Det antas at de fleste øyer i en eller annen form har vært beitet, og tidligere bruk på Heimværet inkluderte også torvtekt. På 1800-tallet og utover 1900-tallet var ressursutnyttelsen stor; det fortelles at hvert grasstrå ble slått (Alsaker et al. 2004a).

Vegetasjonen på Heimværet er i dag en kulturmark i sterk endring (Alsaker et al. 2004a), og der gjengroingsarter som krekling og ørevier kommer inn. Det finnes også stedvis kratt med osp, rogn og bjørk. Det er påfallende at det ikke finnes røsslyng på Heimværet, nøkkelarten for kystlyngheiene. Røsslyng inngår som mengdeart på øyene med kystlyngheivegetasjon («lyngøyene»). Det er mulig at Heimværet kan ha vært en

kystlynghei før Sør-Gjæslingan ble et fiskevær, og at intensiv bruk har erstattet røsslyng til fordel for mer graspreget vegetasjon (Pakeman & Nolan 2009). På bakgrunn av dagens vegetasjonssammensetting minner Heimværet om en gjengroende grashei eller boreal hei. Boreal hei er på lista over turede naturtyper i Norge og er mangelfullt utredet (Lindgaard 2011), og ikke en del av DN-håndbok 13 verdsettningssystem.

Det var ingen spor av lyngsviing ved befaring. Torvtekt påvist. Vegetasjon preget av vindslitasje og påfølgende lavt feltsjikt (<20 cm). Vindslitasje forsinker også gjengroingsprosessen. En mulighet kan være tidligere intensivt bruk i form av hardt beite. Kreklingen er utsatt for skade som følge av langvarig barfrostperioder vinteren 2014 i disse arealene. Et område øst på Heimværet under gjengroing med rogn, bjørk og osp. Ellers flekkvis spredte oppslag med rogn, særlig nordområdene på øya, men foreløpig begrenset omfang. Spredte flekker med ørevier finnes også sør på Heimværet, men så langt lite utbredt.

Fremmede arter

Ingen, men flere problemarter (bl.a. buskfuru, sitkagran, rynkerose og fagerfredløs) finnes ved bebyggelsen i vest.

Skjøtsel og hensyn

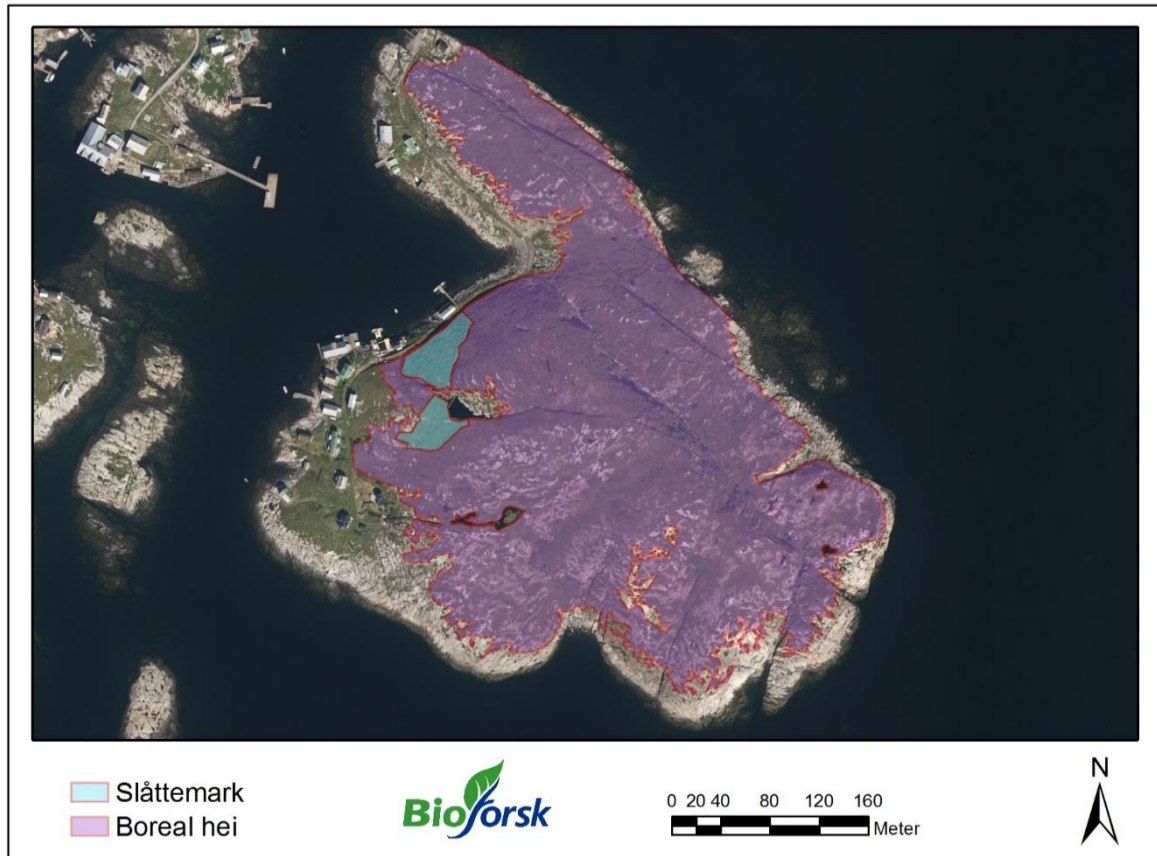
Beite bør innføres hvis landskapet skal kunne holdes åpent. Lokaliteten vil kunne fungere bra som sommerbeite, da her er mye gress og urter, særlig i vesthellingene. Fravær av røsslyng gjør øya dårlig egnet som vinterbeite. Krekling er en lyngplante som ikke har beiteverdi (med unntak av bær). Man kan ikke utelukke at det finnes frø av røsslyng i jordsmonnet, og ved å svi av en prøveflate vil man kunne se om frøspirer av røsslyng vokser frem etter brannen. Øya har mange bygninger og evt. sviing krever særskilte hensyn og sikkerhetstiltak for å skjerme bygningsmassen fra brann.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingan er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Kystlyngheia på Heimværet utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, beitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Vegetasjonen på Heimværet er nokså stort, representerer kulturmark i gjengroing, og minner i dag om boreal hei. Stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingan. Fravær av skjøtsel og påbegynnende oppslag med bjørk, rogn og osp.

Figur 33. Avgrensning av naturtyper på Heimværet. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 34. Sørlike del av Heimværet, med spredte flekker av ørevier i heia. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 35. Sørøstlige del av Heimværet er mest utsatt for gjengroing. Her finnes større busker/trær med rogn og bjørk. Grått felt midt på bildet er tett oppslag av osp, < 2 m. høy. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 36. Nørdlige del av Heimværet sett mot sør. Fattig boreal hei med større innslag av krekling, blokkebær og molte. Vinterskade på krekling sees i form av brune flekker. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 37. Fattig boreal hei på Kjerkøya med krekling (brun lyng en følge av vinterskade), blokkebær og molte. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

9. Heimværet: slåttemark

Viktig naturtype:	D01-Slåttemark
Utforming:	D0104- Frisk fattigeng
Verdi:	C - lav verdi
Registrert dato:	12.06.2014
Areal:	3.1 daa
Hevd:	Ingen hevd

Områdebeskrivelse

Innledning

Lokaliteten er oppsøkt av Per Vesterbukt og Liv Guri Velle i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk. To slåttemarker med verdi B (Fig. 52) er kartlagt 2013 og foreligger i egen rapport (Vesterbukt 2014), og omtales ikke i dette avsnittet.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Heimværet er av de største øyene og ligger sentralt på Sør-Gjæslingan. Øya innehar sammen med Flatholmen flertallet av bygningsmassen på Sør-Gjæslingan. I sør forholdsvis bratt og kupert, med flatere høydedrag, 38 moh., noe slakere terreng i norddelen. Generelt grunt på berg, vindutsatt, og stedvis stor andel av nakent berg. Berggrunn med migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Naturtypen er D01-Slåttemark med Utforming D0104- Frisk fattigeng. Vegetasjonstypen er etter Fremstad (1997) G4a - Frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulakseng, vanlig utforming.

Artsmangfold

Mindre artsrik slåttemark der slåttestarr, skrubbær, gullris og engsyre er mengdearter. Krekling i ferd med å etablere seg i enga. Også innslag av mer slåttefavoriserte arter som hestehavre, engrapp, gulaks, kjerteløyentrøst, engsoleie, vendelrot, engfiol, geitsvingel, smyle, sølvbunke og engsoleie. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nedtegnelser fra 1913 angir at Heimværet ble disponert av leilendingsbruka som innmark (dyrking og slått), og en kan anta at slått har vært særlig utbredt på vestre del av Heimværet. Tidligere bruk inkluderte også torvtekt.

Tidligere slåttemark, usikkert hvorvidt det også ble beitet på øya. Deler av enga ble slått helt fram til 1993. I dag preget av lang tids brakklegging i form av tett strølag, tykt mosedekke, innslag av krekling og generelt artsfattig. Nitrofile stauder som f.eks. brennesle og hundekjeks er imidlertid nesten fraværende i slåttemarka. Ingen/lite gjødselpåvirket.

Fremmede arter

Ingen.

Skjøtsel og hensyn

Målet for restaureringen bør være å starte opp med årlig slått. Dette vil på sikt føre til reetablering av slåttefavoriserte arter i enga, og kan på et senere tidspunkt gi verdiøkning av slåttemarka. For optimal skjøtsel er det viktig å anvende driftsformer som ligner mest mulig på den tradisjonelle, noe som innebærer fravær av gjødsling, sent slåttetidspunkt, bakkedørke/hesje gras og bruk av lette redskaper.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingan er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Slåttemarkene på Heimværet utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, naturbeitemark og kystlynghei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Mindre artsrik slåttemark med svak slåttemarksstruktur. Stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingan. Ingen hevd. Preget av brakklegging med tykt mosedekke og påbegynnende etablering med lyngarter. Svak verdi, med fare for å utgå som naturtype ved videre fravær av skjøtsel.

Figur 38. Nedre del av slåttemarka på Heimværet. Deler av vesthellingen ned mot veien ble slått og hesjet helt fram til ca. 1993. Enga domineres i dag av gras og urter, med mengdearter bl.a. skrubbeær, engsyre, gullris, engrapp, hestehavre og slåttestarr, samt tykt mosedekke. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 39. Gammelt bilde fra samme sted mens det fremdeles pågikk aktiv skjøtsel i form av slått i enga. Foto: © www.sor-gjaeslingan.no. (Årstall ukjent).

Figur 40. Øvre del av slåttemarka på Heimværet. Her stod tidligere en sommerfjøs, og enga kan nok ha fått regelmessig tilførsel av husdyrgjødsel under tidligere bruk. Enga er fremdeles dominert av gras og urter, med foreløpig svak etablering av lyngarter. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

3. Stadium/alder på røsslyng i kartlagt kystlynghei

I skjøtselsammenheng er det viktig å kunne vurdere hvor lang tid det bør gå mellom sviing av samme areal dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Røsslyngplanten går gjennom fire faser gjennom sin levetid. Først er *pionerfasen*, da er hele planten grønn og forholdsvis liten. Videre følger *byggfasen*, der tilveksten øker kraftig og den får en dvergbuskstruktur. Tredje fase kalles *moden fase*, hvor plantet når full størrelse (f. eks 20-30 cm høy, eller lavere i vindutsatte områder) og stilker blir mer og mer forvedet. Siste fase er *degenerasjonsfasen*, der planten begynner å bli svekket, de tykke stenglene legger seg over ende, produksjonen går tilbake og planten til slutt dør (fig. 41)

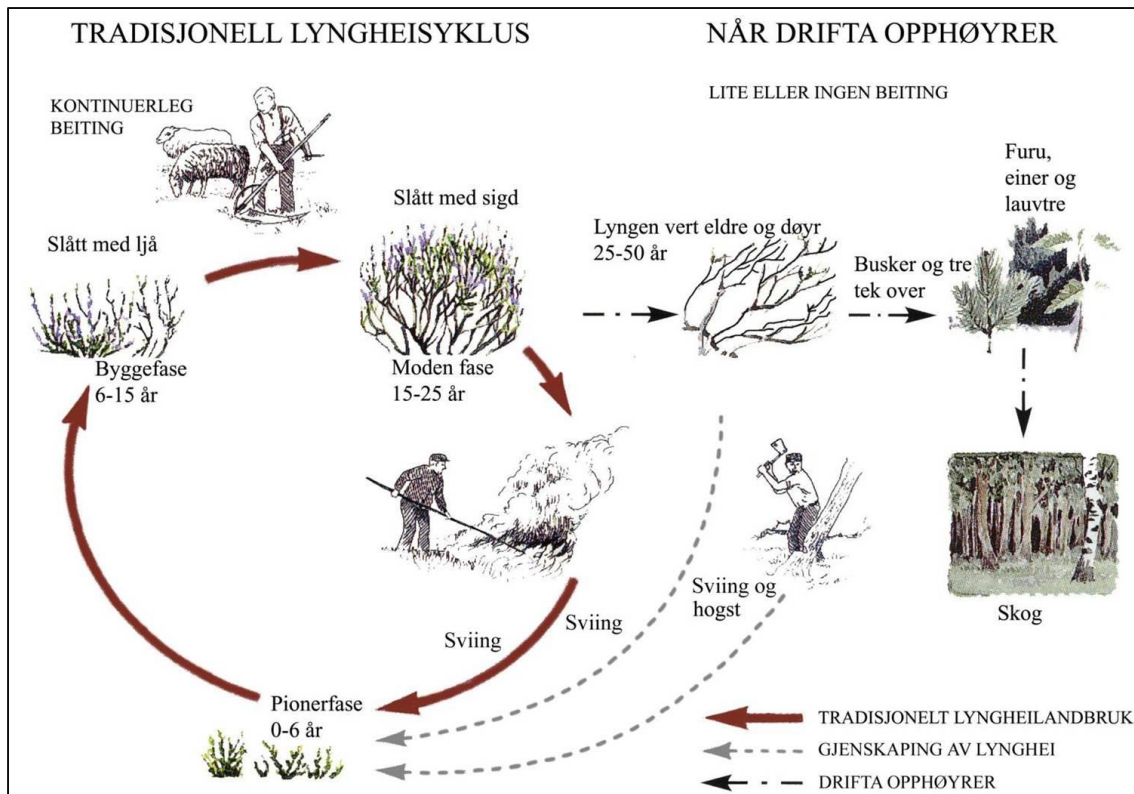
Røsslyngen har høyest beiteverdi i byggfasen, da tettheten av nye og friske skudd er høyest (Haaland 2002). I sein moden fase blir vedproduksjonen større enn bladproduksjonen, og planten blir mindre attraktiv som fôr. Av den grunn ble røsslyngen brent når den gikk inn i moden fase. Hvor lang tid det tar før røsslyngen regenererer etter sviing varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med alt fra 8-20 år. Røsslyngen kan regenerere ved hjelp av to strategier; vegetativt fra rotskudd og fra frøspirer (Gimingham 1992). Det er kjent at dersom røsslyngen eldes før sviing, kan den vegetative veksten opphøre, og røsslyngen regenererer fra frøspirer alene (Mohamed & Gimingham 1970; Hobbs et al. 1984).

Det forventes at røsslyngen på Sør-Gjæslingan i all hovedsak vil regenerere fra frø, og at røsslyngen her vil bruke noe lengre tid på å få tilbake sin dominans enn det man kan vente fra områder med vegetativ gjenvekst (jf., sviflate på Harranakkan og resultater fra Velle & Vandvik 2014). Det er likevel en stor fordel for gjenveksthastigheten på vegetasjonen etter sviing at det er såpass lite funn av mattedannende moser i bunnsjiktet under røsslyngen på Sør-Gjæslingan. Rester av et slikt bunnsjikt bruker ofte å forsinke gjenveksten av særlig frøspirer (Velle & Vandvik 2014). Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing.

Bortsett fra brannflater der branntidspunktet er kjent, er det ikke mulig å angi eksakt alder på røsslyngen. Det er derfor mest hensiktsmessig å oppgi en av de fire fasene planten gjennomgår i sin levetid (jf. lyngheisyklusen, figur 41). Av kartlagte øyer var det kun Harranakkan som hadde brannflater fra nyere tid (se fig. 42). Brannlokaliteten er 10 år gammel og viser god gjenvekst med røsslyng i byggfasen. Det er også verdt å merke seg at røsslyngen i brannflata ikke var rammet av vinterskade. For resterende areal med kartlagt kystlynghei er røsslyngen generelt gammel og i degenererende fase. Innvirkningen fra vindslitasje er med på å utforme fysiologien på røsslyngen, som gjerne resulterer i ulik høyde og størrelse på planten mellom enkelte områder på Sør-Gjæslingan, selv om den er innenfor samme aldersstadium.

Aldersstadium røsslyng:

Pionerfase	0-6 år
Byggfase	6-15 år
Moden fase	15-25 år
Degenerativ fase	25-50 år

Figur 41. Figuren viser de fire fysiologiske vekstfasene til røsslyngen; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase. Tidsintervallene for hver av de ulike fasene er basert på resultater fra Storbritannia og passer godt på Vestlandet. Nordlige tilpasninger må legges til grunn for Sør-Gjæslingen. Illustrasjon: P.E. Kaland og K. Isdal.

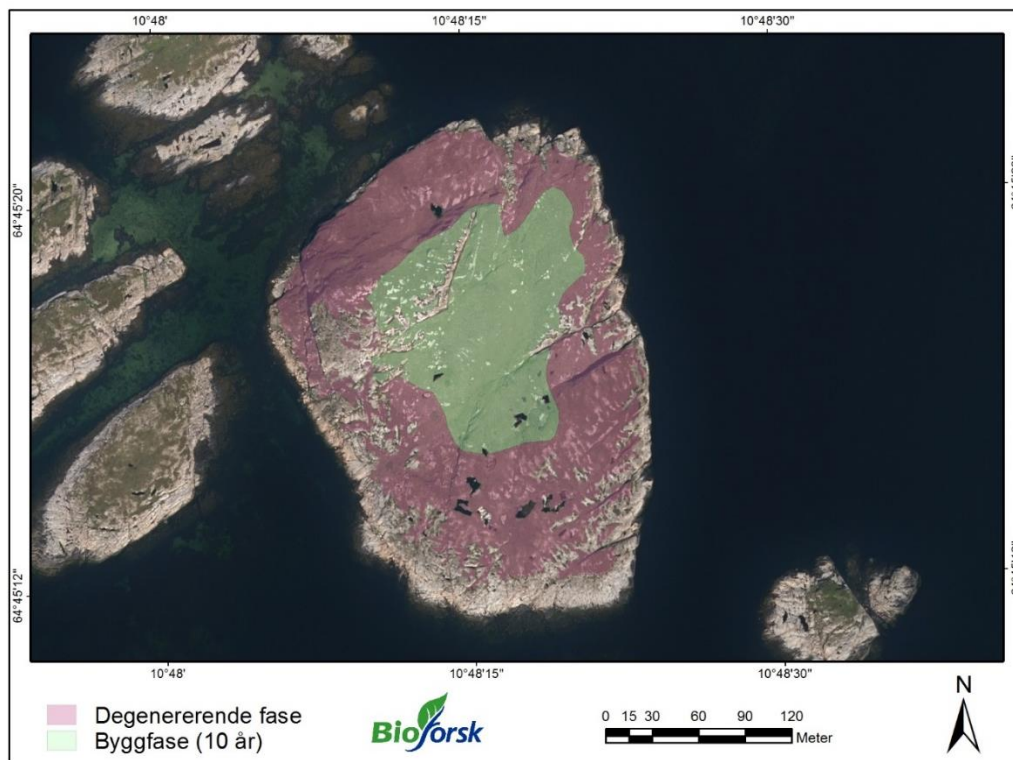

Fig 42. Stadium/alders for røsslyng på Harranakkan. Røsslyngen i inntegnet brannflate (grønt felt) er 10 år gammel. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Vesterbukt, P. & Velle, L.G. Bioforsk Rapport vol. 10 nr. 52 2015

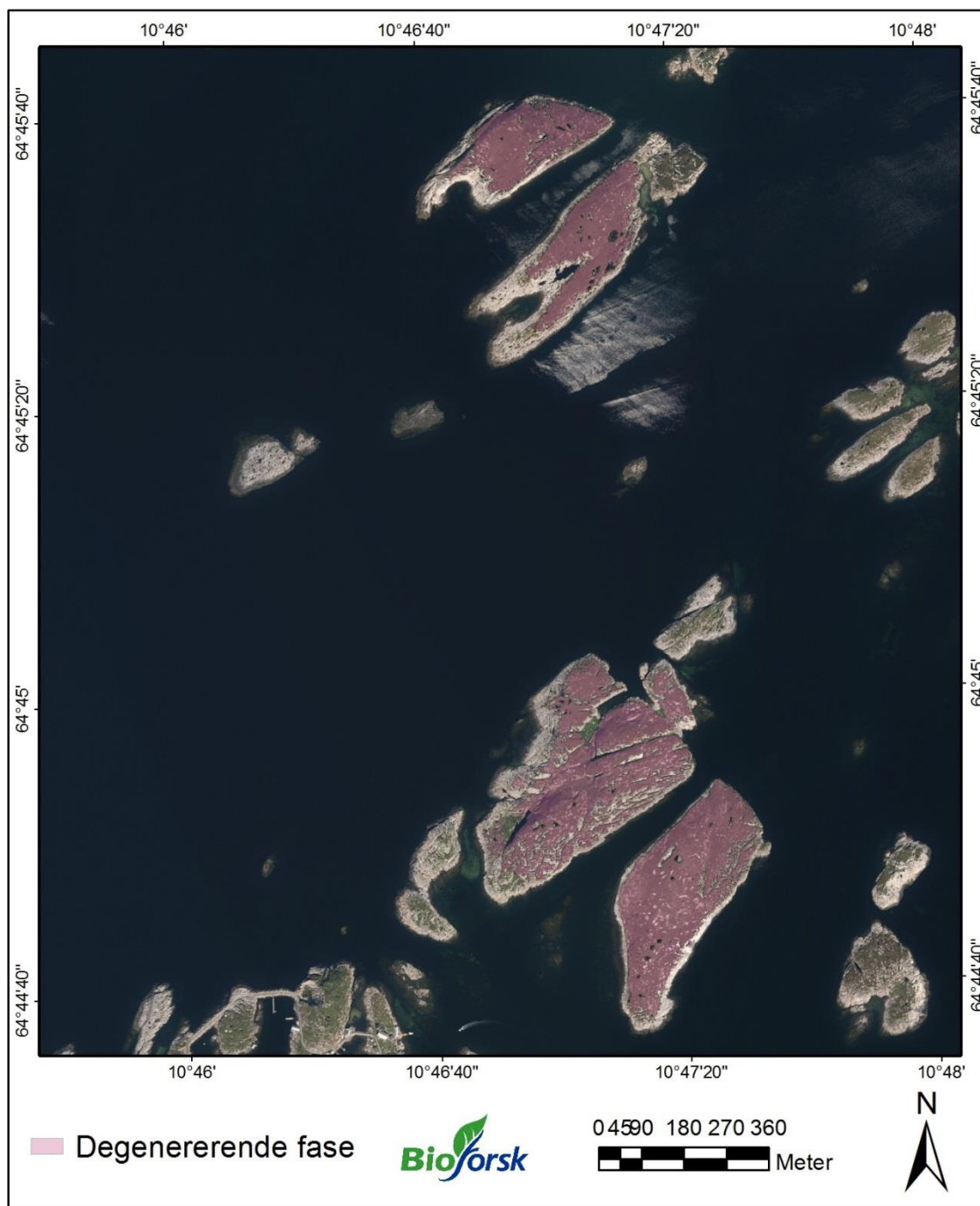

Fig 43. Stadium/aldre for røsslyng på Geitkyrøya, Storkyrøya, Kjerkøya og Svinstøya. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

4. Gjengroing

Areal under gjengroing er foreløpig lite utbredt på Sør-Gjæslingen. Et område øst på Heimværet er eneste lokalitet med mer sammenhengende gjengroing, der et busk- og tresjikt har etablert seg i et begrenset omfang (fig. 44). Rogn har størst utbredelse i bratt sørøst-helling, med høyde < 3 m. Bjørk finnes med spredte oppslag i det slakere terrenget med sørhelling, der 4 individer er 2-3 m. høy. Osp har som eneste art etablert tett sammenhengende oppslag som danner et busksjikt med høyde < 2 m. Tilveksten i lokaliteten er forholdsvis bra, selv om det går saktere i et såpass sterkt oseanisk miljø som Sør-Gjæslingen innehar, og det vil over tid utvilsomt danne seg et tresjikt her. Denne gjengroingen er også beskrevet i tidligere forvaltning- og skjøtselsplan for Sør-Gjæslingen (Alsaker et al. 2004a&b).

Spredte flekker med ørevier (< 1.5 m) finnes også sør på Heimværet. Enkelte av disse har også stort oppslag av osp (< 1 m) og spredte innslag med bjørk, slik at kraftigere gjengroing kan eskalere i disse flekkene innen få år. Andre steder på Heimværet har spredte oppslag med rogn, særlig nordområdene på øya, men har foreløpig et så begrenset omfang at det ikke registreres som gjengroingsareal.

For resterende kartlagte øyer finnes enkelte oppslag med rogn og bjørk, men så langt svært fåtallige, og gir ikke grunnlag for å registreres som gjengroingsareal. Einer har tilstedeværelse på alle kartlagte lokaliteter og flekkvis rik utbredelse, men som følge av generelt høy vindslitasje på vegetasjonen har buskene enn så lenge lav krypende utforming med høyde 20-40 cm. Arten har per dags dato ikke har klart å etablere et busksjikt, men inngår i feltsjiktet, og registreres foreløpig ikke under gjengroingsareal.

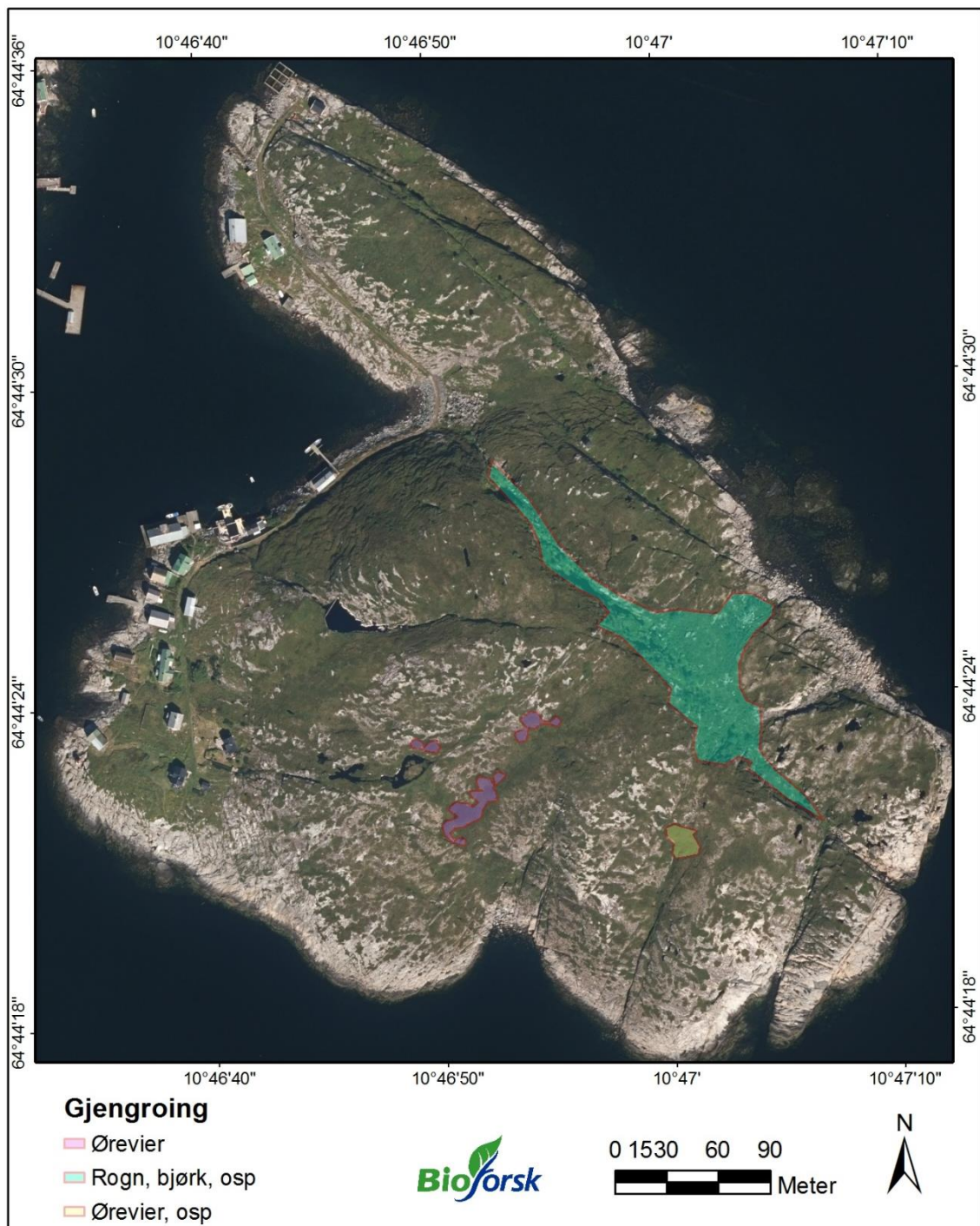

Fig 44. Gjengroingsareal på Heimværet. Grønt areal er i ferd med å utvikle busk/tresjikt bestående av rogn, bjørk og osp, med forholdsvis god tilvekst. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 45. Areal på Heimværet utsatt for gjengroing, med rogn, bjørk og osp. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 46. Samme lokalitet, busksjikt med tett oppslag av osp, < 2 m. høy. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

Fig. 47. Samme lokalitet. Bjørk med god tilvekst, som antyder at arten på sikt kan danne tresjikt på deler av Sør-Gjæslingen. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 48. Sørlike del av Heimværet, busksjikt med ørevier, osp og bjørk i kystlyngheia. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

5. Restaurering av gammel kulturmarkseng på fellesarealer på Karlholmen, Flatholmen og Heimværet

Generell skjøtsel og hensyn

For Sør-Gjæslingan har man nokså detaljert kunnskap om bruken på de ulike øyene og holmene fra 1800-tallet og fremover. I en artikkel av Kvamme m.fl. (2009) kan man lese at selv om det mot slutten av 1800-tallet kunne ligge 5000 fiskere ute på fiskeværet, var Sør-Gjæslingan resten av året bebodd av væreieren og hans folk, samt fire fiskerbondefamilier som bygslet hvert sitt bruk. Og videre; «Både i 1865 og i 1913 var besetningen den samme: 2 kyr, 6 sauer, en geit og en gris på hvert bruk. Bebyggelsen var samlet på tre av øyene, hvor også bøndene hadde små åkerlapper og hager for grønnsaksdyrking. Resten av arealet på de bebodde øyene ble brukt til slått. De andre øyene (totalt 30) ble i 1913 kategorisert i fire klasser: fellesbeite for kyr (stølsdrift), gressøer (sommerbeite for sau), lyngøer (vinterbeite for sau) samt en øy for geitene».

Den tradisjonelle skjøtselen på fellesarealene er beskrevet i tidligere forvaltnings- og skjøtselsplan for området, Bind 1 og Bind 2 (Alsaker et al 2004 a&b). Her skildres det at man fra slutten av 1800-tallet får vite om to eksakte bygselskontrakter med fire leilendingsbruk; to på Heimværet, ett på Karlholmen og ett på Flatholmen (Alsaker et al 2004a). Det blir videre oppgitt at arealet på disse fire hovedøyene ble slått, og var fordelt jevnlig mellom de fire brukene. Fordelingen av areal var gjort på følgende måte: «De to brukene på Heimværet delte arealet fra Kråa og til sørspissen av øya. Bruk 3 hadde Karlholmen samt arealet fra Kråa på Heimværet og hele Øksenhylla. Det 4. bruket disponerte Flatholmen, Velfjordnakken og Langøyene. I tillegg hadde de 4 brukene slåtterett helt øst, på Allgarden mellom Gjæslingan og Jøa. Slåtten på denne øya foregikk på fellesdugnad. Alt høyet ble samlet og fordelt på 4 like parter. Hver bruker fraktet sin del hjem til Sør-Gjæslingan hvor det ble tørket» (Alsaker et al 2004a).

Ressursutnyttelsen i denne tidsperioden var så høy som den lot seg gjøre, og det er beskrevet at der det ikke gikk an å slå med stutturven ble gresset skåret med kniv (Alsaker et al. 2004a). Man kan fortsatt se flere eksempler på den tidligere møysommelige ressursutnyttelsen på Sør-Gjæslingan i form av kulturbetingede naturtyper og deres utforminger, slik som fellesarealene på Karlholmen, Flatholmen og Heimværet, og gras/urte-dominerte lier i vestvendte hellinger på Heimværet.

Hvis man gjennom restaurering ønsker å holde nede vegetasjonen på disse arealene anbefales det at slått brukes som skjøtselsmetode. Dette vil over tid føre til et forholdsvis lavt og glissent/åpent feltsjikt som gjerne inneholder mange lyskrevende arter, oftest flerårige gras og urter. Samtidig vil innslaget av gjengroingsarter og nitrofile arter normalt reduseres og få lite utbredelse i slåttemarka. Dette fordi fravær av gjødsling kombinert med slått vil favorisere lavproduktive og nitrogennøysomme arter (Norderhaug et al. 1999).

Tradisjonelt ble slåttemarkene slått sent, og slåtten på disse arealene bør utføres ca. midten av juli. En kan også sjekke med tidligere brukere hva som var tradisjonelt slåttetidspunkt her. Enga bør slås med lett redskap (ljå el. tohjuling) og graset bakketørkes 3-4 dager, rakes, vendes, evt. hesjes før det fjernes. Ljåslått er lettes om morgenen når det er dugg i graset.

Tørking av gras er en viktig del av skjøtselen, da dette gir frøene tid til å modnes, samtidig som frøene spres i enga når graset rakes sammen og fraktes ut av enga. Hvis graset fra

slåtten må kastes bør det ikke deponeres i kantsoner på enga, da dette gir en gjødslingseffekt fra gras under nedbryting. Slåttemarka/kulturmarksenga skal ikke gjødsles, såes eller jordbearbeides (Norderhaug et al. 1999).

Regelmessig beite på engene gjennom vekstsesongen anbefales ikke, da det vil kunne føre til at enkelte slåttemarksarter utgår fra enga som følge av hard selektering fra sauene. Samtidig vil beite og husdyrgjødsel føre til mer klumpvis fordeling av artene. Hvis ønskelig kan 2-3 uker med lettere vår og høstbeite innføres, men for å optimalisere etablering og frøspredning hos slåttemarks-arter anbefales det å begrense dette til kun høstbeite. På engflekker med terreng som vanskeliggjør slått vil beite med moderat beitetrykk være nest beste løsning om man ønsker å holde vegetasjonen nede med skjøtsel og samtidig ha en forholdsvis artsrik eng. For hardt beitetrykk fører gjerne til noe redusert artsmangfold, da kun de best beitetilpassede artene vil bestå i enga (Norderhaug et al. 1999).

Ved evt. oppslag av kratt, busker eller trær i enga/kantsonene bør disse hugges ut og fjernes. For å unngå skader på undervegetasjonen anbefales rydding på frossen mark. Dette gjelder særlig med tanke på kjøreskader ved bruk av traktor eller andre tunge landbruksmaskiner. Mindre busker og oppslag kan også fjernes på sommeren når det er tørt og mye av biomasse er samlet i bladene. Ved evt. oppkomme av fremmede treslag bør disse fjernes. Det er viktig at ryddeavfall, kvist og lignende blir samlet, og helst fraktet ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil kunne favorisere hurtigvoksende og konkurransesterke arter som er uønsket i vegetasjonen (Norderhaug et al. 1999).

Oppsummering

En bør

- slå sent (tradisjonelle tidspunkt)
- bruke lette redskap (ljå, tohjuling)
- ikke gjødsle, så, sprøyte eller jordbearbeide
- bakketørke gras
- fjerne høyet etterpå

Problemarter

De bebodde øyene på Sør-Gjæslingan har både vært slått og beitet, og i noe grad oppdyrket. Dette sees i dag tydeligst på Flatholmen, Sæternesholmen, Karlholmen, vestre del av Heimværet og sørlige del av Velfjordnakken, hvor vegetasjonen består av gressheier og gjengroende kulturmarkseng. Dette utgjør i dag gammel kulturmark på fellesarealene på disse øyene. Ved opphør av skjøtsel vil nye arter innta markene, gjerne i form av høgstauder, lyng, busker og trær. Hvilke arter som kommer inn avhenger av næringsstatus og fuktighetsforhold i jorda. Nye arter som inntar vegetasjonen blir ofte referert til som ugress/problemarter ettersom de gjerne er mindre attraktiv for husdyrene og gir enga en lavere fôrverdi, i tillegg til at landskapsverdien reduseres. I omtalen videre her brukes kun begrepet problemart. Konkrete tiltak mot problemarter er beskrevet under avsnittet for de enkelte øyer.

Utbredelsen av problemarter ble her kartlagt på øyene Heimværet, Flatholmen og Karlholmen. Til tross for opphør i tradisjonell bruk, har høy vindslitasje i kombinasjon med nordlig beliggenhet vært med på å redusere gjengroingshastigheten på Sør-Gjæslingan, og har bidratt til at busker og trær fremdeles er tilnærmet fraværende i kulturmarksenga på fellesarealene. Noe lyng er i ferd med å etablere seg i engene. Dette gjelder særlig for

Karlholmen, og da hovedsakelig av krekling. Ellers er det største innslaget av problemarter høgstauder, i form av hundekjeks og stornesle, som trives i mer næringsrike og frisk/fuktige enger. Høgstauder kan raskt etablere seg i brakklagt kulturmark og på få år bli totalt dominerende i enga. Hundekjeks er en art som i stadig økende grad sprer seg i kulturlandskapet. Mange steder har den blitt et problematisk ugras, og det er vanskelig å finne enkle metoder for å bekjempe den. Arten har effektive måter å overleve og spre seg på, og forynger seg både ved frøsetting og vegetativ spredning. Produksjonen av frø og sideskudd kan påvirkes av de skjøtselstiltakene som settes inn.

Det finnes i dag lite publisert materiale på overvåkning og tiltak mot spredning av hundekjeks i kulturmarker. Et forsøk med slått av næringsrik veikant på Fosen viser sprikende resultat, men slått mellom blomstring og frøsetting trolig er mest optimalt som tiltak for å bekjempe hundekjeks (Bele & Nilsen, 2009). Forsøk med slektningen bjønnekjeks viser også at veikantslått hver tredje uke reduserer utbredelsen til denne arten (Sjursen & Netland, 2004, Sjursen & Fløystad, 2007.). Slått gjentatte ganger under vekstsesongen anbefales dog ikke for restaurering av fellesarealet på Sør-Gjæslingan, da dette fører til at slåttemarksarter ikke får sette frø i enga ved tidlig slått og dermed får redusert utbredelsen i enga. Frø fra hundekjeks har ingen spesielle spredningsmekanismer og frøet faller derfor nært inntil morplanten. Frøene overlever maks to år i jorda, og vegetativ formering ser ut til å ha større betydning for populasjonstilveksten enn det frøsetting har (Bele & Nilsen, 2009).

Bekjempelse av hundekjeks

På fellesarealene er hundekjeks den klart største problemarten, med generelt store forekomster og flekkvis svært tett bestand på alle tre øyene. Det beste rådet for bekjempelse av hundekjeks på fellesarealene på Sør-Gjæslingan vil trolig være å gjennomføre én slått mens hundekjeks er i sen blomstringsfase, og før den setter frø. Blomstring skjer i perioden forsommer-midtsommer (ca. mai-juli). Frøene er blankt brunsvarte og modnes utover ettersommeren-høsten. Det er viktig å få slått veikanten så langt ut som mulig der terrenget muliggjør dette, ettersom veien (og særlig veikant) fungerer som spredningskorridor på øya. Også kantsoner inntil hus og hagegjerdar bør slås i den grad det er mulig for å unngå spredningskorridorer.

Det er svært viktig at slåtteeavfall med hundekjeks fjernes fra enga etter slått. Hvis ikke vil avfallet fungere som et tykt teppe som skygger ut og hindrer re-etablering av slåttemarks- og lystolerante arter, og kan i verste konsekvens fremme utbredelsen til hundekjeks. Dette gjelder generelt også for andre nitrofile høgstauder med evt. utbredelse i fellesarealet, f.eks. brennesle, mjødukt. En bør følge med på utbredelsen til hundekjeks etter slått, og vurdere andre tiltak hvis utbredelsen ikke avtar i fellesarealet.

Andre arter

Stornesle er i liten grad utbredt, med enkelte spredte forekomster på Heimværet og Karlholmen. Arten har imidlertid potensiale for videre ekspansjon på fellesarealene ved fravær av skjøtsel. Bringebær og rips finnes på Heimværet, men har så langt svært begrenset tilstedeværelse. Bringebær har også stort spredningspotensiale i mer næringsrik eng, og kan få stor utbredelse på sikt. Vanlig høymole finnes med spredte enkeltindivider i slåttemarka, men er per dags dato svært lite representert i fellesarealer. Kartframstillingen i figur 50 er derfor basert på utbredelse med hundekjeks, selv om den også inneholder enkeltforekomster med brennesle, bringebær mm.

Sverdlije finnes med spredte innslag på Heimværet. Den har naturlig utbredelse i Norge og er vanlig i kyststrøk, i tillegg til at den ofte tas inn i hagene som prydblant (Lid & Lid 2005). Arten er sannsynligvis innført på Sør-Gjæslingan og spredt seg fra hagene. Det kan diskuteres hvorvidt den er problemart på Heimværet med sin begrensede utbredelse, men

sannsynligvis har bestanden økt noe på Heimværet. Sverdlilje trives best i habitater med sump og vannkanter i ferskvann, og det antas at den vil ha begrensede muligheter for spredning på Sør-Gjæslingan. Forekomster utenom fellesarealet kan gjerne slås ned og fjernes, men det er ikke absolutt påkrevd. Utbredelsen bør dog følges med på, og større innsats gjennomføres hvis spredningen akselererer.

Ved overvåkning av problemarter og fremmede arter anbefales å ta bilder hvert år før slått (gjærne oftere), slik at man har grunnlag for sammenligning mellom år. Vær oppmerksom på at utbredelsen til enkeltarter kan variere kraftig mellom år som følge av klimatiske forhold (temperatur, nedbør). En bør derfor ikke endre skjøtselen basert på observasjoner etter kun to-tre år. Observasjon av vegetasjonsutviklingen bør strekke seg over minst fem år før man prøver å sette sammen et mønster over populasjonsdynamikken (endring i utbredelse) for de enkelte arter. Denne metodikken er svært enkel og det henvises til Sandvik og Sæter (2012) for en mer nøyaktig metodikk for overvåkning.

Figur 49. Dette kan bli resultatet når hundekjeks får etablere seg i frisk, næringsrik brakklagt slåttemark. Bilde fra Karlholmen. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 50. Oversikt over større utbredelse med problemarten hundekjeks (inntegnet blått) på Heimværet, Karlholmen og Flatholmen. Små enkeltforekomster er ikke avtegnet på kartet. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

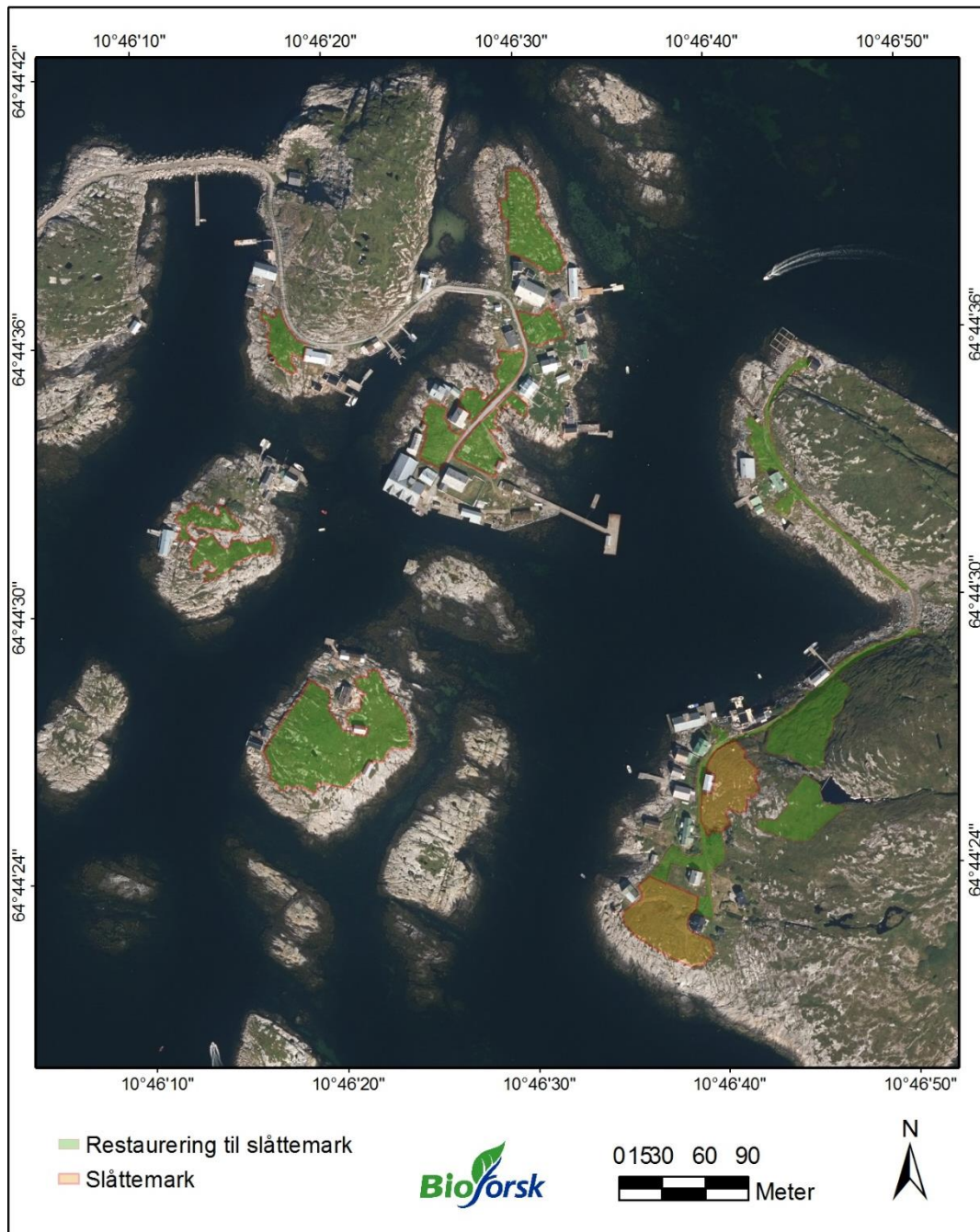

Fig 51. Oversikt over fellesareal som foreslås til restaurering gjennom slått (inntegnet grønt) på Sør-Gjæslingan. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Heimværet

To slåttemarkar (inntegnet gul, fig. 51, 52), verdi B, er fra tidligere registrert 2013 med påfølgende skjøtselsplaner (Vesterbukt 2014). Fellesareal som foreslås inkludert utover dette er i stor grad vei og veikant som går gjennom bebyggelsen på Heimværet, samt noe tilhørende areal mellom husene. I tillegg er to gamle slåttemarkar (verdi C) med beliggenhet i liene ovenfor bebyggelsen tatt med i restaureringsarealet (engene er beskrevet i avsnittet om Heimværet under Naturtyper. Se også fig. 33). Disse to engene utgjør noen få lokaliteter som fremdeles innehar slåttemarksstruktur på Sør-Gjæslingan,

og det vil være av stor verdi i et landskapsperspektiv å gjeninnføre slått som et restaureringstiltak i disse engene.

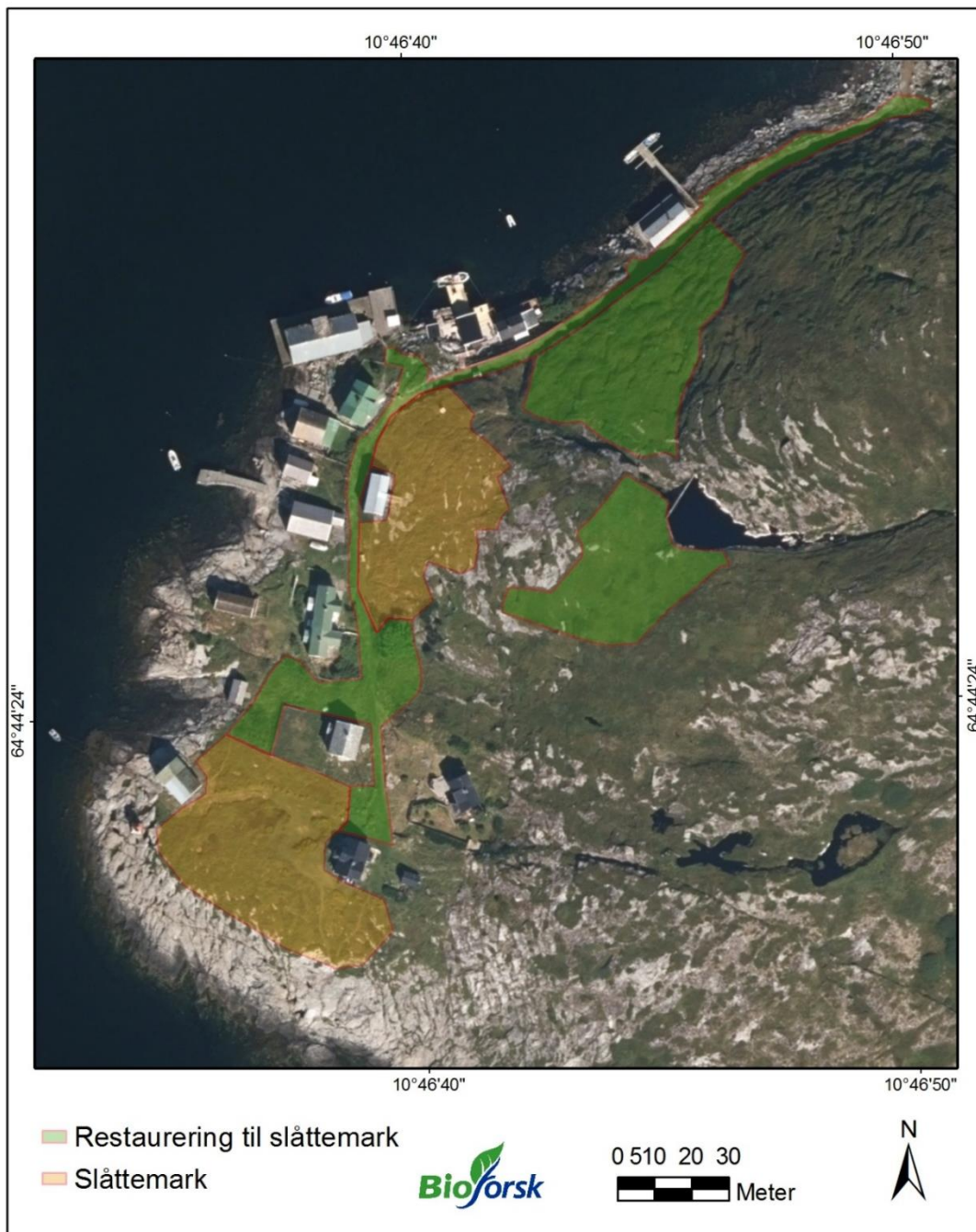

Fig 52. Fellesareal Heimværet sør som foreslås for restaurering gjennom slått (inntegnet grønt) Slåttemark verdi B (merket gul) er kartlagt 2014 og foreligger i egen rapport (Vesterbukt 2014). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Ved slått følges råd som angitt ovenfor, og engarealet kan slås der terrenget muliggjør det. Det er viktig å få slått veikanten så langt ut som mulig der terrenget muliggjør dette, ettersom veien (og særlig veikant) fungerer som spredningskorridor på øya. Også kantsoner inntil hus og hagegjerdar bør slås i den grad det er mulig for å unngå spredningskorridorer.

En bør følge med på utbredelsen til hundekjeks etter slått, og vurdere andre tiltak hvis utbredelsen ikke avtar i fellesarealet.

De to slåttemarkene (verdi C) i vesthellingen ovenfor husene har ingen/lite innslag av hundekjeks, og kan gjerne følge mer tradisjonelt slåttetidspunkt her, ca. midten av juli.

Fig 53. Oversikt over fellesareal på Heimværet nord som foreslås for restaurering gjennom slått (inntegnet grønt). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 54. Bildet viser hvordan hundekjeks etablerer seg i kantsoner på vei og hage, der disse fungerer som spredningskorridorer for arten. Sannsynligvis er dette et bra tidspunkt å slå hundekjeks, når planten står i full blomst, og ennå ikke har startet frøutvikling. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014

Figur 55. Hundekjeks på fellesareal mellom husene. En bør unngå å sette igjen kantsoner inntil gjerder, hus ol. ved slått, da nitrofile høgstauder vil kunne spre seg inn i slåttearealet fra disse kantsonene. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Vesterbukt, P. & Velle, L.G. Bioforsk Rapport vol. 10 nr. 52 2015

Karlholmen

Nedenfor fjøset ligger en næringsrik brakklagt slåttemark der slåttemarks-vegetasjonen i stor grad er utgått, og enga domineres totalt av hundekjeks. Her er også en del forekomster med hestehavre, sølvbunke og krattmjølke. Andre arter påvist er bl.a. rød jonsokblom, reinfann, vanlig vendelrot, tunbalderbrå og lodnerublom. Ved slått følges råd som angitt innledningsvis, og engarealet kan slås der terrenget muliggjør det. Også her er hundekjeks en stor utfordring med sin tette bestand midt i enga, som har skygget ut nesten all resterende vegetasjon.

Resterende areal på øya består i sin helhet av brakklagt kulturreng med tidligere beite- og slåttemark, med mosedekke og tykt strølag. Fremdeles dominert av gras og urter, samt mindre utbredelse av hundekjeks. Her kan alt areal slås såfremt terrenget tillater det.

Fig 56. Oversikt over fellesareal på Karlholmen som foreslås for restaurering gjennom slått (inntegnet grønt). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 57. Karlholmen sett fra sjøen, med utbredelsen av hundekjeks god synlig som et hvitt teppe. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 58. Næringsrik gjengrodd kulturmark nedenfor fjøset på Karlholmen. Her er det helt essensielt å fjerne avfall med hundekjeks etter slått for at lystolerante arter tilknyttet slått skal kunne re-etablere seg i enga. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 59. Gammel kulturmark på Karlholmen med innslag av bl.a. skrubbær, hundekjeks, sølvbunke, vanlig vendelrot, engrapp, engsyre, rødsvingel og hestehavre. Skrubbær og hundekjeks er to typiske arter som ekspanderer i brakklagte enger, og utbredelsen deres vil reduseres ved gjeninnførsel av årlig slått. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Flatholmen

Flekkvis forekomster med kulturmark spredt mellom husene på Flatholmen. Dette er små engflekker som nok var slåttemark under tidligere drift, kanskje supplert med beite. Engene generelt grasdominert med tendenser til dunhavreeng. I dag er det noe beitet av gås. Arter med rik utbredelse er bl.a. hestehavre, dunhavre, engkvein, gulaks, rødsvingel, engfrytle, gullris og hvitkløver, samt noe hundekjeks. Der terrenget tilsier det bør det her utføres slått på linje med rådene gitt under generell skjøtsel.

Hundekjeks med flekkvis tett utbredelse, dog langt mindre dominant sammenliknet med Heimværet og Karlholmen. En bør likevel ikke utsette slått så lenge at hundekjeks setter frø. Nes lengst nord på Flatholmen med noe tørkeutsatt eng med frisk/tørr grasdominert vegetasjon i mosaikk med berg oppe i dagen. Krekling er utbredt her, som tyder på gjengroing. Evt. slåttemarksvegetasjon i stor grad utgått, kan ha vært supplert med beite. Kan slås der terrenget tilsier det.

Fig 60. Oversikt over fellesareal på Flatholmen som foreslås for restaurering gjennom slått (inntegnet grønt). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Figur 61. Engfleck på Flatholmen, slått tidlig i juni 2014. Rester av dunhavreeng med bl.a. hestehavre, dunhavre, engkvein, gulaks, rødsvingel, engfrytle, engrapp og engsyre. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 62. Fellesareal på Flatholmen som bør restaureres til slåttemark. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

Figur 63. Fellesareal lengst nord på Flatholmen med gammel beite-/slåttemark. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.06.2014.

6. Fremmede og skadelige arter

Fra 1900 og utover bosatte flere nye familier seg i Sør-Gjæslingen, og tilsvarende økte også antallet anlagte hager. Hagekulturen i Sør-Gjæslingen hadde sin oppblomstring før, under og etter krigen og totalt sett er det innført et ganske stort antall hageplanter og prydbusker her (Alsaker et al. 2004a). Mange av disse plantene er hardføre, svært konkurransedyktige og med stor spredningsevne (Gederaas et al. 2012). Da været ble fraflyttet opphørte den regelmessige skjøtselen av de fleste hagene, og de innførte artene har fått utvikle seg mer eller mindre uforstyrret (Alsaker et al. 2004a). På sikt kan da enkelte innførte arter spre seg inn i utmarka, ekspandere og fortrenge andre arter. Resultatet kan bli dannelse av busk- og/eller tresjikt, gjengroing, forringelse av beitekvallitet og redusert landskapsverdi (Gederaas et al. 2012). Dermed har den fremmede arten blitt en skadelig art og en trussel for kulturlandskapet.

Ved befaring i felt ble planter som står oppført som risikoart i Norsk svarteliste 2012 tatt med i kartleggingen. Artsdatabanken definerer økologisk risiko knyttet til fremmede arter som en kombinasjon av invasjonspotensial og økologisk effekt, hvor en art med høyt invasjonspotensial og stor økologiske effekter anses å medføre høy eller svært høy økologisk risiko (Gederaas et al. 2012, Sandvik & Sæther 2012).

Det ble kun registrert forekomster av fremmede arter utenfor hagene, og planter i selve hagene er ikke inkludert her. Befaring viste at spredning av fremmede arter foreløpig har et begrenset omfang i Sør-Gjæslingen. Heimværet var noe utsatt for spredning og samtlige registreringer ble gjort her, mens Flatholmen og Karlholmen per dags dato ikke ser ut til å være rammet av fremmedarts-spredning.

Enkelte arter er plantet direkte i utmarka og har ikke spredt seg fra hagene, eks. er buskfuru og sitkagran. Totalt sett er spredningen foreløpig av et begrenset omfang, men potensialet for spredning er likevel høyt da arter som sitkagran, buskfuru, fagerfredløs, rynkerose og namdalspil har tilstedeværelse utenfor hagene. I tillegg finnes også planter med høy spredningsrisiko i enkelte hager, som ikke ble påvist utenfor hagen. Eks. er hagelupin og platanlønn, og en bør være oppmerksom på evt. fremtidig spredning fra disse.

Påviste arter

Buskfuru, Pinus mugo subsp. mugo

Utbredelse

Tre små flekker med få meters mellomrom står rett sør for fjøset på Heimværet, i utkanten av slåttemarka. Usikkert om de to minste forekomstene er spredning fra største forekomst eller om samtlige individer er plantet ut. Ikke funnet spirer/små oppslag av arten i nærheten av lokaliteten. Buskfuru har flere steder i Nord-Trøndelag spredt seg inn i kystlynghei (Johansen et al. 2013) og vil være en trussel for kystlyngheia på Sør-Gjæslingen.

Omtale i databasen/fremmede arter, Artsdatabanken

SH - Svært høy risiko. Stor, langlevd busk med frøreproduksjon. Frøene har vinge og kan spres over potensielt lange distanser (enkelthusker er sett inne på fjellvidder over 10 km vekk fra nærmeste dyrkning). Arten ble innført til Norge fra fjellområdene i Sør- og Mellom-Europa rundt 1860. Her i landet ble den tatt i bruk spesifikt for å stabilisere flyvesand, i lebelter, og som brennved og prydbusk. Den finnes nå spredt over det meste

av landet, setter kongler hyppig, og karakteriseres ved svært sparsomme vekstkrav, både mht. jordbunn og klima (Øyen et al. 2009). Samlet er den plantet i felter på ca. 30 km² i Norge, men det finnes ingen oversikt over de mange titusener av plantinger som prydbusk. Den blir sjelden mer enn 10 høy. Den etablerer seg i liten grad i skog, blant annet på grunn av stort lyskrav. I åpne områder som kystlynghei (referert hos Øyen 1999) og sanddyner (Austbø et al. O. Pedersen pers. medd.) er spredning lettere, men hastigheten lav. Undersøkelser i kystlynghei indikerer at det er rikere karplanteflora assosiert med buskfuru enn med skogfuru *Pinus sylvestris* (O.R. Vetaas pers. medd.), som jo er en alternativ gjengroingsart. Spredning i rødlistede naturtyper (kystlynghei og sanddyner på Jæren/Lista), utløser i henhold til kriteriesettet svært høy risiko for buskfuru. Forvillete bartrær er sterkt underrepresentert i de botaniske innsamlingene, og funnfrekvensene gir knapt noe realistisk bilde av hvor mye vi har av dem. Dette gjelder også buskfuru. De kjente og nokså omfattende spredningene fra le- og stabiliseringsbeplantninger på Lista, Jæren, Karmøy og på innlandsdynene på Røros er ikke dokumentert med ett eneste belegg i de vitenskapelige samlingene, og den også nokså omfattende spredningen i lyngheiregionen på Vestlandet er dokumentert med ett eneste belegg (fra SF Solund 1993) mens arten i løpet av en undersøkelse i 1993-1994 (Fremstad & Elven unpubl.) ble registrert som forvillet på 25 % (8 av 32) standardlokaliteter i ytre Sogn. Buskfuru forventes å spre seg ytterligere i åpne områder som kystlynghei, boreal hei og sanddyner de neste tiår.

Bekjempelse

Det anbefales at forekomstene med buskfuru hugges ned og fjernes. Det som ikke blir nytt til ved av kvist og hogstavfall bør brennes på egnet sted, evt. transporteres bort. En bør sjekke bakken rundt treet for evt. kongler og fjerne disse ved funn, da de vil kunne fungere som frøkilder for spredning av buskfuru, og kan resultere i spiring og re-etablering av arten i kystlyngheia. Ryddet areal bør følges opp årvis i ettertid for å sjekke ut og fjerne evt. frøspirer.

Figur 64. Buskfuru på Heimværet, rett sør for fjøset og slåttemarka. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

Sitkagran, *Picea sitchensis*

Utbredelse

Ett individ påvist, ca. 2 m. høyt, med beliggenhet rett ovenfor og inntil buskfurua, i utkanten av slåttemarka ved fjøset. Usikkert opphav, men antakelig plantet ut. Ikke funnet spirer/små oppslag av arten i nærheten av lokaliteten. Ellers finnes leplantet sitkagran i hage på Sæternesøya. Sitkagran sprer seg raskt inn i kystlynghei og vil være en trussel for kystlyngheia på Sør-Gjæslingan.

Omtale i databasen/fremmede arter, Artsdatabanken

SH - Svært høy risiko. Kategoriseres til svært høy risiko som følge av at sitkagran viser tydelig spredning inn i kystlynghei som er en truet naturtype. Tilstandsendringen i kystlynghei som spredningen av sitkagran kan medføre kommer i stedet for gjengroing med furu, bjørk, selje og rogn. Saure finn at både sitkagran og furu reduserer tallet på arter i kystlyngheiene, men at ulike plantesamfunn utvikler seg under de to bartrea. Under sitkagran kan skogsplanter erstatte lyskrevende lyngheiarter. Disse funna er viktige for skjøtsel av lyngheiene og Saure foreslår at tiltak bør setjast inn for å fjerne sitkagran i særleg verdfulle lyngheilokalitetar (Saure 2012). De norske studiene samsvarer bra med britiske studier (Quine and Humphrey 2010). Saure (2012) påpeker at sitkagran ikke er tilstrekkelig utbredt til å kunne kategoriseres som invasiv. Fremtidig skogstruktur for sitkagran i spredningsområdene vil trolig være en veksling mellom klynger og åpne arealer, ispedd andre treslag, omtrent som i naturskog av sitkagran i Nord-Amerika. Konklusjon: De økologiske effektene av sitkagran er knyttet til at den bidrar til gjengroing på bestemte arealer som ellers ville blitt kolonisert av furu og lauvtrær. Over tid kan dette gi et plantesamfunn med noe mindre forekomst av lyskrevende planter enn ved gjengroing uten sitkagran. I kystlynghei vil imidlertid tradisjonell drift (brenning og beiting) kunne hindre etablering av sitkagran like effektivt som for alternative gjengroingsarter (furu og lauvtrearter). Effektene av et fremmed bartre i et opprinnelig lauvskogmiljø, som f.eks. langs kysten av Trøndelag og Nordland, kan være mer betydelige. Endrete lysforhold på våren og høsten, når lauvtrærne er bare, og surere strøfall forventes å ha betydelig innflytelse på bunnvegetasjon (karplanter og moser) og også på invertebrater og sopp. Sitkagran er et typisk kysttre naturlig hjemmehørende i et langt belte langs stillehavskysten av Nord-Amerika. Innførsel til Norge skjedde rundt 1870 og var motivert av behov for et produksjonstreslag i ytre kyststrøk og utsatte fjordstrøk. Lyskravet i ungdomsfasen er noe større enn for vanlig gran, og frøsettingen begynner tidlig, rundt 15 års alder på gunstige steder for enkeltstående trær. I Sør-Norge er det rike frøår med 3-4 års mellomrom (Børset 1985). Plantingen skjøt fart etter 2. verdenskrig, og plantefelt med sitkagran dekker nå ca. 500 km² langs kysten fra Østfold til Troms. I tillegg kommer utallige småplantinger på øyer og holmer, som le eller som "pryd", langs hele kysten. Disse er viktige kilder for spredning, og frøplanter er observert, i til dels stort antall, på de fleste øyer og holmer i Nordland der sitkagran ble plantet for 30-50 år siden. Sitkagran er utsatt for beite de første årene, men blir mer beitetolerant etter hvert. Noen plantefelt er blitt sterkt skadet av hjort, men totalt sett er den mindre utsatt for hjorteskader enn vanlig gran *Picea abies*. Den utvikler seg best på næringsrik og fuktig jord, men kan også vokse bra på mager jord (Børset 1985).

Spredning inn i åpne kulturpåvirkede og tørre arealer (f.eks. gamle beiter) og boreal hei kan lokalt være betydelig, men spredningsintensiteten er langt mindre i Nord-Norge enn på Vestlandet (Nygaard et al. 1999). Nygaard et al. (1999) oppgir at spredningen inn i fattig kystlynghei er beskjeden, men dette er ikke i samsvar med andre observasjoner, f.eks. Fremstad & Elven (upubl. ytre Sogn 1993-1994) hvor sitkagran ble funnet på 32 % av 50 standardlokaliteter, på 12 % med høy til meget høy frekvens. Spredning inn i nabobestand (bjørk-, or-, eller furuskog) gjennomgående liten.

Bekjempelse

Det anbefales at individet med sitkagran hugges ut og fjernes. Det som ikke blir nytt til ved av kvist og hogstavfall bør brennes på egnet sted, evt. transporteres bort. En bør sjekke bakken rundt treet for evt. kongler og fjerne disse ved funn, da de vil fungere som frøkilder for spredning av sitkagran, og kan resultere i spiring og re-etablering av arten i kystlyngheia (Thorvaldsen 2001). Ryddet areal bør følges opp årvis i ettertid for å sjekke ut og fjerne evt. frøspirer og nyetableringer.

Figur 65. Sitkagrana, øverst midt på bildet, med buskfurua ytterst til høyre. Foto: Per Vesterbukt, 12.06.2014.

Fagerfredløs, Lysimachia punctata

Utbredelse

Fra 2013 er det registrert fagerfredløs i slåttemarka lengst sør på Heimværet (Vesterbukt, 2014). Flere individer ble funnet under befaring, både innimellom de tre sørligste husene på Heimværet, og mellom sørligste hus og sjøen. Totalt syv-åtte forekomster, og planten er i ferd med å få ganske bra fotfeste på sørenden av øya.

Omtale i databasen/fremmede arter, Artsdatabanken

PH - Potensielt høy risiko. Flerårig urt (staude) opp til 1 m med sterk klonal vekst. Den kommer fra Mellom- og Sør-Europa og Vest-Asia. Arten har frøreproduksjon, men frøene spres passivt og oftest ikke over lengre distanser. Den er en forholdsvis gammel hageplante som har hatt jamn popularitet. Arten er hovedsakelig spredt ut med hageutkast fordi den fort blir for ekspansiv i hagen. Denne ekspansjonen fortsetter i veiskråninger, grøfter, kratt- og skogkanter der den blir kastet. Fra første observasjon i 1865 (Ho Bergen: Tveiterås) har den hatt en jamn økning fram til slutten av 1950-tallet da den begynte å ekspandere raskere, først i Hordaland (slutten av 1950-tallet), deretter i Oslo/Akershus og Rogaland (1960-tallet). Ekspansjonen har vært meget ujamn geografisk, trolig på grunn av ulik popularitet i hager i ulike områder og perioder. I Østfold, Hedmark, Vest-Agder, Sogn

og Fjordane og Sør-Trøndelag begynte den først ekspansjon på 1990-tallet. Ekspansjonen er fortsatt ujamn. I Nord-Trøndelag ble første (og hittil eneste) innsamling først gjort i 2010, mens det til og med 2010 er gjort ca. 60 innsamlinger fra Troms. I Sør-Trøndelag er den så vanlig at den ikke anses som interessant og derfor ikke samles; her er den kraftig underrepresentert i herbariene. Fagerfredløs har omtrent nådd sitt potensielle utbredelsesområde (arealpolygon), men det er fortsatt mye rom for fortetning. Den blir synlig vanligere for hvert år. Den er hardfør nesten opp og nord til skoggrensa. Den ekspanderer langsomt, men jamt inn i kratt og skog. Arten er ekspansiv og utelukkende i sin vekst, slik at den flekkvis fortrenger det meste av andre planter der den etableres.

Bekjempelse

Det finnes lite litteratur på bekjempelse av fagerfredløs. Anbefalt bekjempelse er lusing eller oppgraving, der avfallet destrueres ved brenning (Fylkesmannen i Vestfold, 2011). Det kan tyde på at sterk klonal vekst er viktigste spredningsårsak på Sør-Gjæslingan. Klonal vekst bidrar gjerne til tuedannelser og klumpvis utbredelse. Slike tuer bør i størst mulig grad røskes opp fra jorda, der en prøver å få med mest mulig av røttene. Alternativt kan en bruke spade. Det er også viktig at engene slås før planten setter frø. Her må en overvåke tilstedeværelsen av fagerfredløs og vurdere andre tiltak hvis arten skulle øke utbredelsen i enga.

Figur 66. Fagerfredløs på Heimværet, i slåttemark sør for bebyggelsen. Foto: Per Vesterbukt/Bioforsk, 12.08.2013.

Rynkerose, *Rosa rugosa*

Utbredelse

Tre lokaliteter påvist, med spredning ut fra hagene. Foreløpig begrenset spredning og liten utbredelse på Heimværet. Ikke påvist spirer. Dette kan imidlertid raskt endre seg, og ettersom rynkerose er en krevende art å få vekk, er det viktig å raskt starte opp med tiltak for å fjerne den fra fellesarealene.

Omtale i databasen/fremmede arter, Artsdatabanken

SH - Svært høy risiko. Stammer fra Nordøst-Asia og er en 1-2 m høy busk med frøformering og med saftige frukter (nyper). Fruktenes spres med fugl og med havstrømmer. Den danner omfattende bestander ved hjelp av krypende jordstengler og blir også spredt ved at folk graver opp overskuddsmateriale i hager og dumper det i naturen. Arten kommer fra Nordøst-Asia hvor den er en vanlig og strukturerende art på havstrender. Rynkerose ble tatt inn til Norge som prydblant på 1800-tallet, men ble funnet forvillet først i 1940 (Vf Larvik: Malmøya). Arten spres kanskje med frø fra utallige plantninger i hager og anlegg (parker, veier, rundt næringsbygg m.m.), men hovedsakelig med havstrømmer som frakter deler av skudd- og rotsystemet over lange distanser, ofte ut til ubebodde holmer og skjær. I tillegg kommer den høyst sannsynlig inn spontant med havstrømmer fra Vest-Sverige og Danmark. Arten er også blitt plantet for stabilisering av sanddyner (bl.a. Ro Jæren). Det er derfor i strandsonen denne er spesielt risikabel. Inne i landet spres den hovedsakelig med hageutkast langs veier og andre steder, der den kan etablere seg bare ved små biter av jordstengler. Den er generelt ikke særlig risikabel i innlandet, med mulig unntak for strendene langs Mjøsa. Arten kan på få år danne omfattende bestander på mange typer mark, både fuktige og tørre steder: sand (bl.a. sanddyner, strandkanter), grus og stein, berg (strandberg) og annet grunnlende, på dypere jord (gammel eng og gressmark), skrotemark (veikanter, jernbaneskrånninger, forbygninger) osv. Rynkerose er meget hardfør. Den var inntil 2011 funnet i alle fylker til og med Troms (status for 15 år siden summert av Fremstad 1997). I 2012 ble den for første gang rapportert fra Finnmark, fra havstrand i Altafjorden, for sent til å komme med i databasen. Den blir stadig vanligere i områder der den allerede finnes, særlig i kyst- og fjordstrøk. Rynkerose vokser raskt og kan på få år danne store bestander som fortrenger hjemlige arter. Den har fortsatt en del igjen før den har fylt sitt potensielle utbredelsesområde, særlig i nord, og den har stort potensiale for ytterligere fortetning. Den er allerede en alvorlig fortrenger og strukturendrer på havstrand. Rynkerose står på listen over de 100 mest invasive artene (alle organismer) i Europa (databasen DAISIE).

Bekjempelse

Rynkerose er vanskelig å bekjempe. Arten bør bekjempes tidligst mulig, før den har rukket å etablere bestander. Når bekjempelse først er startet, og uansett metode, er det nødvendig med oppfølging over en årrekke. Rynkerose er bekjempet ved oppgraving, nedkutting, beite og kjemikalier. Alt materiale som graves opp eller kuttes ned må samles opp, fraktes vekk og destrueres. Oppgraving hevdes å være mest effektivt, dersom en har gått grundig nok til verks og har fjernet alle deler av rotsystemet. Metoden kan være kostnadseffektiv for enkeltbusker og små bestander, men kan ikke anbefales for større bestander. Nedkutting fører gjerne til mange nye skudd og må gjentas til slike ikke kommer opp. Nedkutting kan kombineres med herbicider, som Glyphosat, som bør sprøytes spesifikt på buskene og minst mulig på naboplanter (Weidema 2006). Statens vegvesen har kuttet ned rynkerose og penslet hver enkelt av stubbene med Roundup. På løse substrat (sand, grus) kan nedkutting fulgt av maskinell fjerning av de øvre jordlagene der mesteparten av rotmassen ligger, være effektivt, men de enkelte skuddene som så kommer opp, må fjernes manuelt etterpå (Metoden er lite aktuell for små forekomster som på Sør-Gjæslingan). Denne metoden er lite skånsom overfor andre arter på voksestedet. Det må sterkt beite til (og helst av geit) for å holde rynkerose borte fra en

strandeng, så hardt at det kan gå ut over engens artssammensetning, struktur og jordsmonn. Metoden har neppe noe for seg i norske habitater. Selv om et verdifullt område (reservat eller friluftsområde) er blitt rensket for rynkerose, er det alltid en mulighet for reetablering ved frukter, stengel- og rotbiter som kommer utenfra. Områder som er utsatt for rynkeroseetablering bør derfor følges opp regelmessig for å fjerne nyinnkomne planter (Fremstad 2008).

Forsøk fra Rinnleiret, Levanger, over en toårs-perioder viser at tidspunkt for nedkapping og sprøyting er viktig. Dersom sprøyting skal kombineres med gjentatt mekanisk behandling, bør sprøyting skje på sensommeren. Dersom behandling av plantebestand med glyfosat skal skje uten nedkapping først, bør dette antagelig gjøres på sensommeren for å oppnå best mulig effekt, med nedkapping og oppfølging av bestanden påfølgende sesong. Forsøk med kun mekanisk fjerning av rynkerose viser at det er nødvendig å rydde krattene flere ganger i løpet av veksts sesongen. Ryddes krattene kun én gang øker både dekning og antall skudd av rynkerose. Hvis målet er å utrydde forekomst med rynkerose bør nedkapping gjentas minst fire ganger per sesong. Ingen av tiltakene førte til fullstendig fjerning av rynkerose, og bekrefter at bekjempelsen må følges opp systematisk over flere år dersom en skal lykkes i å fjerne rynkerose fra verdifulle kysthabitater (Fløistad & Grenne 2010).

Figur 67. Rynkerose (midt på bildet) rett nord for fjøset på Heimværet. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

Namdalspil, Salix xsmithiana

Utbredelse

To større klynger, ca. fire meter høy, ene med beliggenhet inntil veien, i utkanten av slåttemarka sør for fjøset. Andre lokaliteten er rett øst for kaianlegget på Heimværet. Usikkert opphav, antakelig plantet på stedet. Oppslag med rotskudd finnes i utkanten av klyngene og viser at arten har spredningsevne på heimværet. Planten vil kunne være en

trussel for fellesarealet på Heimværet med tette høye busker som skygger ut andre arter og hindrer utsyn.

Omtale i databasen/fremmede arter, Artsdatabanken

PH - Potensielt høy risiko. Trolig en hagehybrid-art mellom selje *S. caprea* subsp. *caprea* og korgpil *S. viminalis*. Den er en av de aller mest utbredte hagebuskene i kyststrøk fra Agder til Lofoten fordi den tåler vind og saltsprøyt. Den blir stygg, men overlever. Den er også brukt i stort omfang til leplantninger. Hybridarten er trolig steril, men i de forblåste strøkene der den oftest benyttes, rives ofte kvister av. Disse rotslår meget lett. Arten synes å være i nokså rask spredning, også i områder der den ikke plantes like ofte (f.eks. Østlandet). Den er nå kjent fra alle fylker til og med Nordland og er vanlig å se i alle ytre kyststrøk fra Vestlandet til Lofoten, ofte som en av de få buskene som kan overleve på vindslitte holmer. Det er ikke kjent noen negative effekter.

Bekjempelse

Det anbefales at forekomstene med namdalspil hugges ned og fjernes. Det som ikke blir nytt til ved av kvist og hogstavfall bør brennes på egnet sted, evt. transporteres bort. Viktig at man er nøye og rydder vekk all kvist, da disse slår rot og etablerer nye individ. Bakken rundt treet sjekkes for evt. oppslag av ungsudd. Ryddet areal bør følges opp årvis i ettertid for å sjekke ut og fjerne evt. rotskudd.

Figur 68. En av to forekomster med Namdalspil på Heimværet, inntil veien rett nedenfor buskfurua. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

Prakthjelm, *Aconitum xstoerkianum*

Utbredelse

To forekomster, ene rett foran namdalspila sør for fjøset. Andre på samme sted rett over veien utenfor hagegjerdet. Forekomstene antakelig spredt ut fra tilgrensende hage.

Omtale i databasen/fremmede arter, Artsdatabanken

PH - Potensielt høy risiko. Hagehybrid-art oppstått fra de europeiske artene storhjelme *Aconitum napellus* og *A. variegatum*, uvisst hvor. Karlsson (2001) antyder at den kan ha vært dyrket siden Middelalderen. Prakhjelm er frøsteril, men danner store kloner ved krypende jordstengler. Det er også rapportert at den en sjelden gang kan sette frø. Arten er en svært vanlig pryddplante. Den ble først observert i Ak Oslo i 1873, deretter dukket den sakte men sikkert opp på Sørøstlandet med nye funnsteder videre mot slutten av 1800-tallet. I 1900 ble den funnet i ST Trondheim etterfulgt av stadig nye funn utover på 1900-tallet, med en middels rask økning i funnfrekvenser fram til 1950 (ca. 50-100 % økning per 20 år). Deretter økte funnfrekvensen sterkt, og allerede i 1960 var arten etablert i omtrent hele landet. Arten har økt formidabelt i mengde de siste tiårene og dekker nå alle fylker i landet med unntak av Oppland hvor den så langt ikke er funnet (trolig oversett). Alle forekomster skyldes utkast fra hager o.l.; arten er frøsteril og har ingen egenspredning bortsett fra vegetativ vekst. Den er så langt hovedsakelig funnet forvillet på veikanter, langs jernbaner, på boligutbyggingsområder o.l., og det er uklart hvilke økologiske effekter den eventuelt vil få i naturlige naturtyper. Dersom økningen og fortettingen i funnsteder fortsetter, kan den kanskje påvirke andre arter lokalt i rommet.

Bekjempelse

Det finnes lite litteratur på bekjempelse av prakhjelme. Generelt skjøtselsråd vil i første rekke være oppgraving, der avfallet destrueres ved brenning. Sterk klonal vekst gjennom krypende jordstengler er nok spredningsstrategien for prakhjelme på Sør-Gjæslingan. Klonal vekst bidrar gjerne til tuedannelser. Slike tuer bør i størst mulig grad røskes/spas opp fra jorda, der en prøver å få med mest mulig av røttene. Planten er frøsteril, slik at hensyn innrettet mot frøspredning ikke skal være nødvendig. Areal der prakhjelme er fjernet bør følges opp regelmessig for å ta ut evt. nyinnkomne individer.

Figur 69. Prakhjelme som har etablert seg utenfor hagegjerdet ved kystlåna på Heimværet. Foto: Liv Guri Velle/Bioforsk, 12.06.2014.

Fig. 70. Oversikt over utbredelse med fremmedarter på Heimværet. For identifisering av artene, se tab. 1. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Tabell 1. Liste over registrerte fremmedarter på Heimværet, Sør-Gjæslingen.

Id nr.	Norsk navn	Latinsk navn
1	Fagerfredløs	<i>Lysimachia punctata</i>
2	Fagerfredløs	<i>Lysimachia punctata</i>
3	Fagerfredløs	<i>Lysimachia punctata</i>
4	Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>
5	Namdalspil	<i>Salix xsmithiana</i>
6	Buskfuru	<i>Pinus mugo subsp. mugo</i>
7	Sitkagran	<i>Picea sitchensis</i>
8	Prakthjelm	<i>Aconitum xstoerkianum</i>
9	Prakthjelm	<i>Aconitum xstoerkianum</i>
10	Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>
11	Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>
12	Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>
13	Namdalspil	<i>Salix xsmithiana</i>

7. Registrering av Sør-Gjæslingen som verdifulle kulturlandskap

Denne beskrivelsen baserer seg på metodikken for Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Registreringen bygger på et helhetlig syn, med målsetting om at både biologiske og kulturhistoriske verdier i landskapet fanges opp. Dette inkluderer større helhetlige områder, både sjeldne, mangfoldige og representative, der både den økologiske verdien og den historiske sammenhengen inngår (Det sentrale utvalget for nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap 1993a).

Verdisettingen er inndelt i tre klasser:

Klasse 1 - Spesielt verdifulle områder

Kulturlandskapsområder som er så verdifulle at de kan være aktuelle å sikre for ettertiden med hjemmel i naturvernloven, kulturminneloven eller plan og bygningsloven, og gjennom hensiktsmessig skjøtsel.

Klasse 2 - Områder med stor verdi for kulturlandskapet

Områder med økologiske og kulturhistoriske verdier som behøver aktiv innsats dersom de skal bevares. Sikres best gjennom ulike former for kontraktsystemer, f.eks. landbrukets «Tilskudd til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap».

Klasse 3 - Hverdagslandskapet

Dette er de mer kvantitative sidene ved kulturlandskapet. Her vil det være mest hensiktsmessig å sikre verdiene gjennom bruk av økonomiske ordninger som f.eks. arealtilskudd med skjøtselsbetingelser.

Kartlagte øyer i dette prosjektet inngår i et området som representerer et helhetlig kulturmiljø, der mange små enheter er en del av en større helhet. I tråd med kriteriene under metodikken har vi derfor valgt å beskrive og verdisette kartlagte øyer som et samlet område.

Lokalitet:

Sør-Gjæslingen

Kommune: Vikna

Verdi: Spesielt verdifulle områder - Klasse 1

Registrert dato: 10-12.06.2014

Areal: 785 daa

Vegetasjonssone: Sørboreal

Vegetasjonsseksjon: Sterkt oseanisk (O3)

Områdebeskrivelse

Innledning

Sør-Gjæslingen er et fiskevær som har nasjonal verdi. Det fredete området består av over 80 små øyer og holmer. Sør-Gjæslingen er et eksempel på mange hundre års fiskeværshistorie langs kysten, og har vært ett av de største og viktigste fiskeværene sør for

Lofoten. Sør-Gjæslingan var et levende fiskevær fram til 1978. Det er ingen fastboende på Sør-Gjæslingan i dag. Kulturmiljøet dekker et areal på 14,22 kvadratkilometer. Fredningen omfatter både land og sjøområder. Verneverdiene er knyttet til et mangfoldig, særpreget bygningsmiljø og til spor i landskapet som viser hvordan folk har drevet jordbruk og utnyttet havets ressurser.

Lokaliteten er oppsøkt av Liv Guri Velle og Per Vesterbukt i forbindelse med kartlegging av naturtyper på Sør-Gjæslingan i Vikna kommune, utført av Bioforsk. Kartlagt areal som omfatter denne beskrivelsen er Geitkyrøya, Storkyrøya, Harranakkan, Kjerkøya, Svinstiøya, Heimværet, Karlholmen, Sæternesøya, Nakken, Langøya og Flatholmen.

Naturgrunnlag og beliggenhet

Sør-Gjæslingan utgjør en øygruppe i Vikna i Nord-Trøndelag som består av over 80 store og små øyer. Beliggenheten er ytterst mot Folla lengst sørvest i Vikna, med åpen eksponering ut mot storhavet og et sterkt oseanisk klima. Landskapet på disse øyene er i hovedsak kupert terreng med tynt jordsmonn og grunt på berg, som i kombinasjon med høy vindslitasje på vegetasjonen gir et vegetasjonsdekke i mosaikk med nakent berg. Likevel finnes enkelte slakere partier med dypere jordsmonn og sammenhengende vegetasjonsdekke. Høyeste punkt er på Heimværet, 38 moh. Berggrunnen består av migmatittgneis med granittisk til granodiorittisk sammensetning, bare delvis med øyetekstur, stedvis bandet, med band av diorittisk eller amfibolittisk sammensetning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Slåttemark med utforminger, etter Fremstad (1997), bestående av G4a - Frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulakseng, vanlig utforming og G10 - hestehavre-eng.

Kystlyngheivegetasjonen: H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull utforming (Fremstad 1997). I tillegg kan molte, som blir forbundet med fukthei og myr lengre sør, komme inn i denne tørrheia i nord (Fremstad et al. 1991). Noen små forekomster av fukthei i baklier og forsenkninger i form av H3a - Røsslyng-blokkebær-utforming (5 %).

Artsmangfold

Slåttemarker med svak/middels artsrik vegetasjon grunnet fravær av skjøtsel med innslag av bl.a. slåttemarksarter som hestehavre, dunhavre, rødkløver, gulaks, rødsvingel, tiriltunge, engfrytle, engkvein og fuglevikke. Kystlyngheivegetasjonen på Sør-Gjæslingan har på lik linje med vegetasjonen i fylket en mer nordlig karakter enn det lyngheia sør for Trondheimsfjorden har. Ser man på artssammensetningen er røsslyng og torvull dominerende arter. I en relativt fattig, tørr røsslyngutforming så får arter som heigråmose, krekling og rypebær generelt sett en mer fremtredende rolle, men med fast innslag av fuktarter. Også rik utbredelse med slåttestarr og molte. Sørhellinger noe tørrere med større innslag av lys reinlav og heigråmose. Andre arter som kan nevnes; rogn, hundekjeks, blåbær, tepperot, tiriltunge, fuglevikke, tyttebær, pors, skrubbær, blokkebær, ørevier, blåklukke, tettegras, geitrams og smyle. Ingen rødlistearter registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning

Bygningsmiljøet på Sør-Gjæslingan består av rorbuer, fiskemottak, salteri, trandamperi, forsamlingshus, skole, brygger, moloer, rekker av fiskehjell samt væreierboligen. Bolighusene brukes til fritidshus, mens Kystmuseet driver en sommerbutikk og utleie av rorbuer til turister.

For Sør-Gjæslingan har man nokså detaljert kunnskap om beitebruken på de ulike øyene og holmene fra 1800-tallet og fremover. Mot slutten av 1800-tallet kunne det ligge 5000 fiskere ute på fiskeværet, mens Sør-Gjæslingan resten av året var bebodd av væreieren og fire fiskerbondefamilier som bygslet hvert sitt bruk. Bebyggelsen var samlet på tre av

øyene, hvor også bøndene hadde små åkerlapper og hager for grønnsaksdyrking. Resten av arealet på de bebodde øyene ble brukt til slått. De andre øyene (totalt 30) ble i 1913 kategorisert i fire klasser: fellesbeite for kyr (stølsdrift), gressøer (sommerbeite for sau), lyngøer (vinterbeite for sau) samt en øy for geitene. Ressursutnyttelsen i denne tidsperioden var så høy som den lot seg gjøre, og det er beskrevet at der det ikke gikk an å slå med stuttorven ble gresset skåret med kniv.

Man kan fortsatt se flere eksempler på den tidligere møysommelige ressursutnyttelse på Sør-Gjæslingan i form av kulturbetingede naturtyper og deres utforminger, slik som fellesarealene på Karlholmen, Flatholmen og Heimværet, gras/urteliet i de vestvendte hellingene på Heimværet og kystlyngheia på omkringliggende øyer. På Sør-Gjæslingan er det generelt sett liten gjengroing (med et avgrenset unntak på Heimværet, samt noen spredte lauvoppslag), det er relativt lite spredning av fremmede arter (se egne kart), lyngheia er karakteristisk for regionen og skjøtselen er på enkelte øyer i god hevd (beiting og/eller sviing). Dagens hevd på enkelte øyer og holmer er bedre enn andre steder, og røsslyngen flere steder er i ferd med å eldes (moden og degenererende fase, jf. lyngheisyklusen). Under feltarbeidet i 2014 ble det særlig observert tørkeskader på gammel røsslyng, mens røsslyng i hevd ikke hadde det samme omfanget av skade.

Et større parti på Harranakkan ble svidd for om lag ti år tilbake, og her er gjenveksten med røsslyng god. I sviflata er røsslyngen i byggfase og i ferd med å bli en dominant art i vegetasjonssammensettingen sammen med krekling. For resterende areal som ikke er svidd, bærer røsslyngen preg av lang tids fravær av brann og er gammel, forvedet og i degenererende fase. Røsslyngen i brannflaten har imidlertid ikke tatt nevneverdig skade av frysetørkingen. Spredte oppslag med rogn, bjørk, osp, einer og ørevier ble påvist på de fleste øyene (med størst omfang på Heimværet). Dette viser at større utbredelse med busk- og tresjikt vil etablere seg på sikt ved fravær av skjøtsel på disse øyene.

Fremmede arter

På Heimværet ble buskfuru, sitkagran, rynkerose, fagerfredløs, namdalspil og prakthjelm registrert utenfor hagene. Hundekjeks registrert som problemart på Heimværet, Karlholmen og Flatholmen.

Skjøtsel og hensyn

Slåttemark og gammel kulturmarkseng på fellesarealer bør restaureres i form av årviss tradisjonell skjøtsel med slått. Areal med kystlyngheia bør ha tradisjonell lyngheiskjøtsel med sviing og beite. I boreal hei bør det gjeninnføres beite, der egnede areal også kan suppleres med slått. Strandengene bør skjøttes med beite.

Fare for verdiforringelse over tid dersom skjøtsel ikke igangsettes. Skjøtsel er avgjørende for å holde de kulturbetingede naturtypene levende. Faller bruken bort endrer naturtypen seg, og man kan vente seg en endring i vegetasjonssammensettingen, og til slutt en gjengroing med busk- og tresjikt.

Kulturminner

Bygningsmassen på Sør-Gjæslingan. Torvtekt i mer eller mindre omfang på samtlige kartlagte øyer.

Helhetlig landskap

Sør-Gjæslingan er i dag et fredet kulturmiljø, og i dette inngår også kulturlandskapet på øyene. Kartlagte øyer utgjør en viktig del av et helhetlig kulturlandskap med slåttemark, naturbeitemark, kystlyngheia og boreal hei i fiskeværet.

Verdibegrunnelse

Bygningsmasse og kulturlandskapet fremstår autentisk uten noe form for moderne teknisk inngrep. Øyene utgjør en stor helhetlig landskapsverdi for Sør-Gjæslingan, og inneholder naturtypene kystlynghei, slåttemark, strandeng og boreal hei - alle oppført i «Norsk rødliste for naturtyper». Kystlynghei og slåttemark er sterkt truet i Norge. Intakt og karakteristisk kystlynghei for regionen, og med svært lav grad av gjengroing.

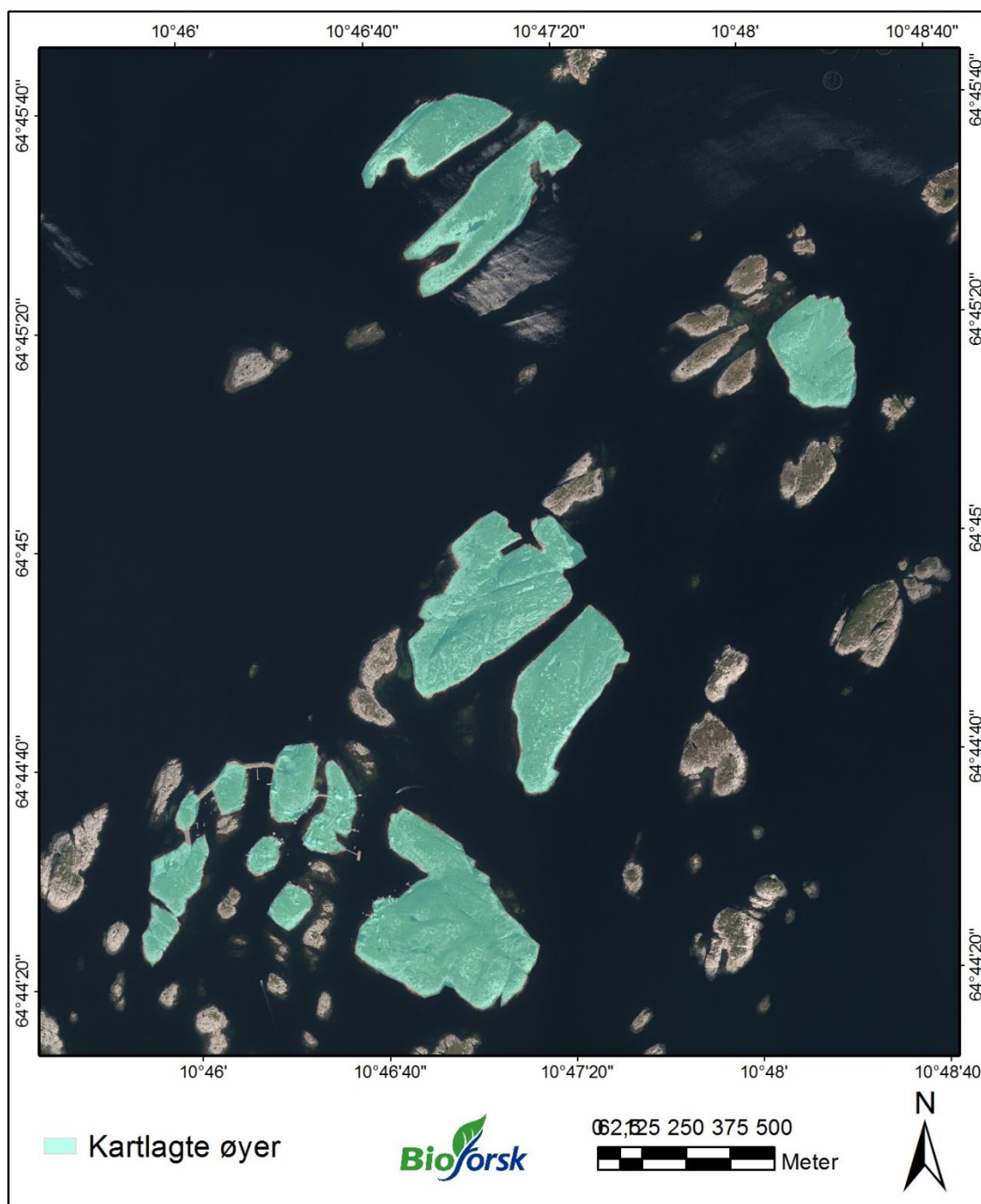

Fig. 71. Oversikt over kartlagte øyer (innteget grønt) for registrering av verdifulle kulturlandskap. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

8. Kilder

- Alsaker, S., Wiik, T., Danielsen, M., Kvamme, M., Tokle, H.A, Dahle, K., Ekrem, J., Lande, G.H., Yri, J.I. 2004a. Sør-Gjæslingan. Forvaltnings- og skjøtselsplan. Bin d 1. Kopisenteret, NTFK.
- Alsaker, S., Wiik, T., Danielsen, M., Kvamme, M., Tokle, H.A, Dahle, K., Ekrem, J., Lande, G.H., Yri, J.I. 2004b. Sør-Gjæslingan. Forvaltnings- og skjøtselsplan. Bin d 2. Kopisenteret, NTFK.
- Artsdatabanken. Nasjonal databank for fremmede arter. Lokalisert 20.01.15, på <http://databank.artsdatabanken.no/FremmedArt2012>
- Bele, B, & Nilsen, S. 2009. Slått av næringsrik veikant - effekter av ulike skjøtselstiltak på Fosen, Sør-Trøndelag. Sluttrapport. Bioforsk Rapport 4(171), 36s.
- Det sentrale utvalget for nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. 1993a. Del 2. Håndbok for feltregistrering, -omfang og skjema. Direktoratet for Naturforvaltning.
- Direktoratet for naturforvaltning. 2001. Naturbase dokumentasjon, biologisk mangfold.
- Direktoratet for naturforvaltning. 2009. Handlingsplan for slåttemark.
- Fløistad, I.S. & Grenne, S.N. 2010. Bekjempelse av rynkerose (*Rosa rugosa*). Utprøving av metodikk (mekanisk og kjemisk) i Rinnleiret naturreservat og Ørin naturreservat i Levanger og Verdal, Nord-Trøndelag. Sluttrapport 2010. Bioforsk RAPPORT 5(159):31s.
- Fremstad, E., P. A. Aarrestad, and A. Skogen. 1991. Kystlynghei på Vestlandet og i Trøndelag. Naturtype og vegetasjon i fare. NINA, Trondheim.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.
- Fremstad, E. 2000. Naturalisering av hageplanter. - S. 32-39 i Moe, D., Salvesen, P.H. & Øvstedal, D.O. (red.) Historiske hager. Bergen Mus. Skr. 5.
- Fremstad, E. 2008. Fremmede planter i Trondheim. En utredning. - NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2008-3: 1-48.
- Fylkesmannen i Vestfold, 2011. Hagerømlinger - fra prydplanter til svartelistearter. Dokument. 2011.
- Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. *Fremmede arter i Norge - med norsk svarteliste 2012*. Artsdatabanken, Trondheim.
- Gimingham, C. H. 1992. The Lowland heathland management handbook. English Nature, Peterborough
- Haaland, S. 2002. 5000 år med flammer. Det europeiske lyngheilandskapet. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.

- Hobbs, R. J., and C. H. Gimingham. 1984. Studies on fire in Scottish heathland communities. 2. Post-fire vegetation development. *Journal of Ecology* **72**:585-610.
- Johansen, L., Lyngstad, A., Thorvaldsen, P., Velle, L.G., Vesterbukt, P. og Moen A. Verdifull kystlynghei i Nord-Trøndelag. Sammenstilling av eksisterendekunnskap og supplerende kartlegging. *Bioforsk Rapport 8 (180) 2013*: 105s.
- Kvamme, M., Kaland, P.E. & Norderhaug, A. 2009. Gi oss i dag vårt daglige brød! Bruk og produkter fra kystlyngheiene. *Naturen* **2**:76-85
- Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk flora. 7. utg. Red. Reidar Elven. - Det Norske Samlaget, Oslo.
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- Mohamed, B. F., and C. H. Gimingham. 1970. Morphology of vegetative regeneration in *Calluna vulgaris*. *New Phytologist* **69**:743-750.
- NGU u.d. Berggrunn Nasjonal berggrunnsdatabase. Lokalisert 20.10.14, på <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- Nilsen, L. S., L. Johansen, and L. G. Velle. 2005. Early stages of *Calluna vulgaris* regeneration after burning of coastal heath in central Norway. *Applied Vegetation Science* **8**:57-64.
- Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.
- Pakeman, R. J., and A. J. Nolan. 2009. Setting sustainable grazing levels for heather moorland: a multi-site analysis. *Journal of Applied Ecology* **46**:363-368.
- Sandvik, H og Sæther, B.E. Senter for bevaringsbiologi, Institutt for biologi, NTNU. Kriterier og metoder for kartlegging og overvåkning av fremmede arter. Utredning for DN 4-2012. Direktoratet for naturforvaltning.
- Sjursen, H. & J. Netland. 2004. Kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum* Sommer & Levier) - biologi, forekomst og bekjemping. *Grønn kunnskap* e 8(111):1-4
- Sjursen, H. & I.S. Fløistad. 2007. Bekjempelse av kjempebjørnekjeks langs vei - relatert til E16 Wøyen-Bjørum. *Bioforsk Rapport 2 (166)* 31 s.
- Velle, L. G., and V. Vandvik. 2014. Succession after prescribed burning in coastal *Calluna* heathlands along a 340-km latitudinal gradient. *Journal of Vegetation Science* **25**:546-558.
- Velle, L. G., L. S. Nilsen, and V. Vandvik. 2012. The age of *Calluna* stands moderates post-fire regeneration rate and trends in northern *Calluna* heathlands. *Applied Vegetation Science* **15**:119-128.
- Vesterbukt, P. 2014. Skjøtselsplaner for slåttemark. Heimværet, Sør-Gjæslingan, Vikna kommune Nord-Trøndelag fylke. *Bioforsk Rapport 9 (46) 2014*: 27s.

Vedlegg 1

Artsliste

Artslista er basert på en rask gjennomgang av lokalitetene, og er ikke uttømmende.

Geitkyrøya

Trær og busker

Einer *Juniperus communis*
Rogn *Sorbus aucuparia*

Urter

Blokkebær *Vaccinium uliginosum*
Blåbær *Vaccinium myrtillus*
Engsyre *Rumex acetosa*
Hundekjeks *Anthriscus sylvestris*
Krekling *Empetrum nigrum ssp. nigrum*
Molte *Rubus chamaemorus*
Rosenrot *Rhodiola rosea*
Røsslyng *Calluna vulgaris*
Sisselrot *Polypodium vulgare*
Skogstjerne *Trientalis europaea*
Skrubbær *Cornus suecica*
Tepperot *Potentilla erecta*
Tiriltunge *Lotus corniculatus*
Tviskjeggveronika *Veronica chamaedrys*

Graminider

Engfrytle *Luzula multiflora ssp. multiflora*
Engrapp *Poa pratensis ssp. pratensis*
Engsvingel *Festuca pratensis*
Gulaks *Anthoxanthum odoratum*
Rødsvingel *Festuca rubra*
Slåttestarr *Carex nigra ssp. nigra*
Smyle *Avenella flexuosa*
Sølvbunke *Deschampsia cespitosa*
Torvull *Eriophorum vaginatum*

Storkyrøya: kystlynghei

Trær og busker

Einer *Juniperus communis*

Urter

Blokkebær *Vaccinium uliginosum*
Blåbær *Vaccinium myrtillus*
Bukkeblad *Menyanthes trifoliata*
Engsyre *Rumex acetosa*
Fjærekoll *Armeria maritima*
Fugletelg *Gymnocarpium dryopteris*
Fuglevikke *Vicia cracca*
Gåsemure *Potentilla anserina ssp. anserina*
Krekling *Empetrum nigrum ssp. nigrum*
Kystmaure *Galium saxatile*
Løvetann sp. *Taraxacum sp.*
Mjødurt *Filipendula ulmaria*

Molte *Rubus chamaemorus*
Røsslyng *Calluna vulgaris*
Sisselrot *Polypodium vulgare*
Skogstjerne *Trientalis europaea*
Skrubbær *Cornus suecica*
Sløke *Angelica sylvestris*
Tepperot *Potentilla erecta*
Tettegras *Pinguicula vulgaris*
Tiriltunge *Lotus corniculatus*
Tviskjeggveronika *Veronica chamaedrys*
Vanlig høymole *Rumex longifolius*
Vårpengeurt *Thlaspi caerulescens*

Graminider

Buestarr *Carex maritima*
Duskull *Eriophorum angustifolium*
Engfrytle *Luzula multiflora ssp. multiflora*
Engrapp *Poa pratensis ssp. pratensis*
Engsvingel *Festuca pratensis*
Geitsvingel *Festuca vivipara*
Gulaks *Anthoxanthum odoratum*
Rødsvingel *Festuca rubra*
Slåttestarr *Carex nigra ssp. nigra*
Smyle *Avenella flexuosa*
Sølvbunke *Deschampsia cespitosa*
Torvull *Eriophorum vaginatum*

Storkyrøya: strandeng

Fjærekoll *Armeria maritima*
Rødsvingel *Festuca rubra*
Gåsemure *Potentilla anserina ssp. anserina*
Krekling *Empetrum nigrum ssp. nigrum*
Kystmaure *Galium saxatile*
Løvetann sp. *Taraxacum sp.*
Fuglevikke *Vicia cracca*
Engfiol *Viola canina ssp. canina*
Kystmaure *Galium saxatile*
Strandkjeks *Ligusticum scoticum*
Engrapp *Poa pratensis ssp. pratensis*

Harranakkan

Trær og busker

Bjørk *Betula pubescens*
Einer *Juniperus communis*
Pors *Myrica gale*
Rogn *Sorbus aucuparia*
Ørevier *Salix aurita*

Urter

Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Bjønnekam	<i>Blechnum spicant</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>
Gåsemure	<i>Potentilla anserina ssp. anserina</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum ssp. nigrum</i>
Løvetann sp.	<i>Taraxacum sp.</i>
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Myrhatt	<i>Potentilla palustris</i>
Nattfiol	<i>Platanthera bifolia</i>
Rosenrot	<i>Rhodiola rosea</i>
Rypebær	<i>Arctostaphylos alpinus</i>
Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Sisselrot	<i>Polypodium vulgare</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Sløke	<i>Angelica sylvestris</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Tviskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Vanlig høymole	<i>Rumex longifolius</i>
Vårpengeurt	<i>Thlaspi caerulescens</i>

Graminider

Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>

Kjerkøya: kystlynghei

Trær og busker

Einer	<i>Juniperus communis</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>

Urter

Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Bukkeblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Fjærekoll	<i>Cotula coronopifolia</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Gåsemure	<i>Potentilla anserina ssp. anserina</i>
Hengeving	<i>Phegopteris connectilis</i>
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum ssp. nigrum</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>

Rosenrot	<i>Rhodiola rosea</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rypebær	<i>Arctostaphylos alpinus</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Sisselrot	<i>Polypodium vulgare</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Sveve sp.	<i>Hieracium</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Tviskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>

Graminider

Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Flaskestarr	<i>Carex rostrata</i>

Kjerkøya: strandeng

Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Gåsemure	<i>Potentilla anserina ssp. anserina</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>
Løvetann sp.	<i>Taraxacum sp.</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Øyentrøst sp.	<i>Euphrasia sp.</i>

Svinstiøya

Trær og busker

Einer	<i>Juniperus communis</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>

Urter

Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Bukkeblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum ssp. nigrum</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Ormetelg	<i>Dryopteris filix-mas</i>
Rosenrot	<i>Rhodiola rosea</i>

Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Sisselrot	<i>Polypodium vulgare</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>
Stemorsblomst	<i>Viola tricolor</i>
Storengkall	<i>Rhinanthus serotinus</i>
Strandbalderbrå	<i>Tripleurospermum maritimum</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tettegras	<i>Pinguicula vulgaris</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Tviskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>
Vanlig arve	<i>Cerastium fontanum ssp. vulgare</i>
Vanlig høymule	<i>Rumex longifolius</i>
Vendelrot	<i>Valeriana sambucifolia</i>
Vårpengeurt	<i>Thlaspi caerulescens</i>

Graminider

Duskull	<i>Eriophorum angustifolium</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>

Heimværet: boreal hei

Trær og busker

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Vanlig osp	<i>Populus tremula</i>
Ørevier	<i>Salix aurita</i>
Sitkagran	<i>Picea sitchensis</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Buskfuru	<i>Pinus mugo ssp. mugo</i>
Gran	<i>Picea abies</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>

Urter

Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Engmarimjelle	<i>Alchemilla subcrenata</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum ssp. nigrum</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Sauetelg	<i>Dryopteris expansa</i>
Sisselrot	<i>Polypodium vulgare</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>

Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
------------	---------------------------

Graminider

Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>

Heimværet: slåttemark

Trær og busker

Einer	<i>Juniperus communis</i>
Gran	<i>Picea abies</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>

Urter

Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Bekkeblom	<i>Caltha palustris</i>
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>
Krattmjølke	<i>Epilobium montanum</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum ssp. nigrum</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>
Sauetelg	<i>Dryopteris expansa</i>
Skogstjerne	<i>Trientalis europaea</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Sveve sp.	<i>Iris pseudacorus</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Vanlig arve	<i>Cerastium fontanum ssp. vulgare</i>
Vendelrot	<i>Valeriana sambucifolia</i>
Vårskrinneblom sp.	<i>Arabidopsis sp.</i>

Graminider

Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Hestehavre	<i>Arrhenatherum elatius</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Slåttestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Trådsiv	<i>Juncus filiformis</i>

Vedlegg 2

Bestandskart

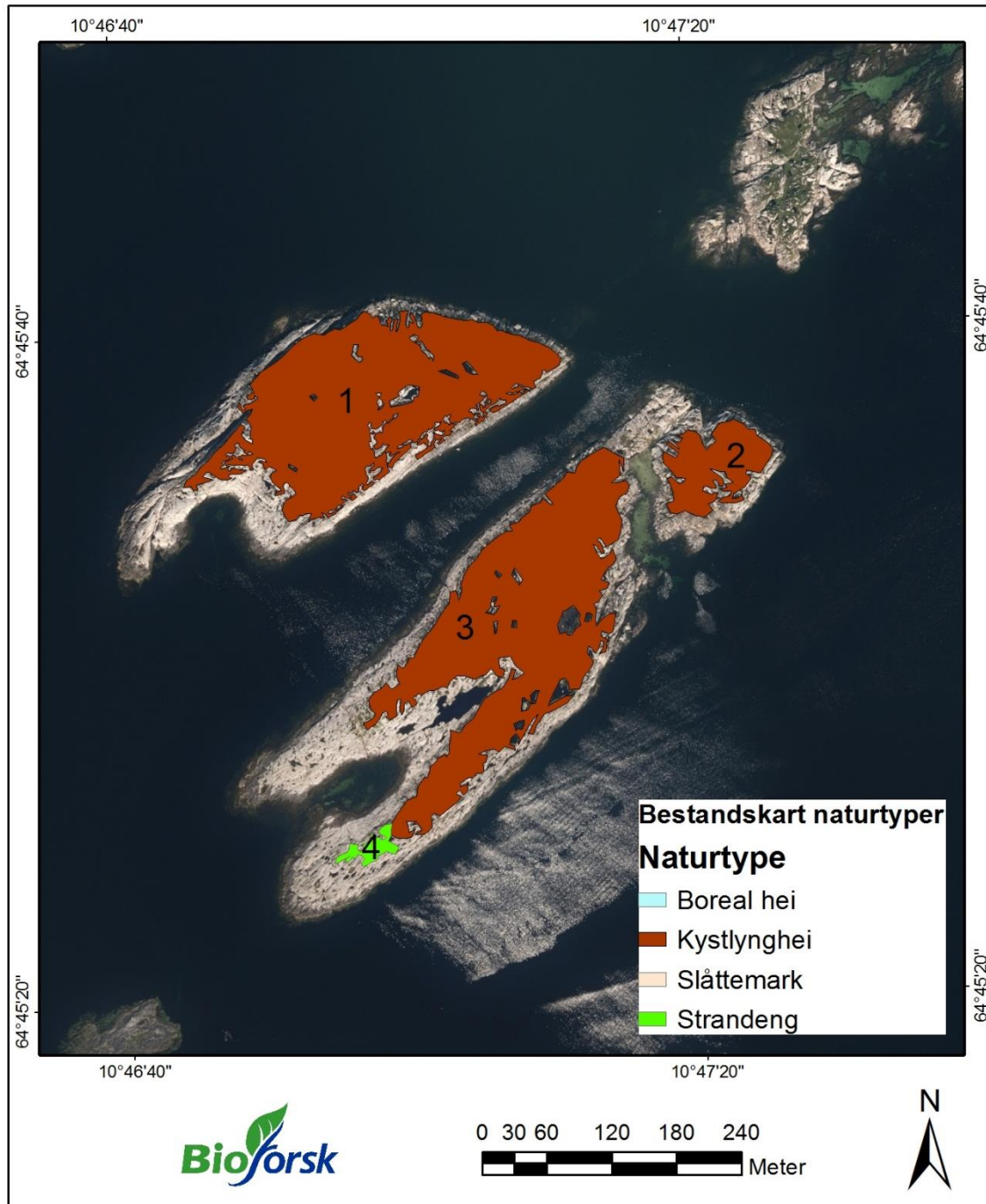

Fig. 72. Bestandskart for naturtyper på Geitkyrøya (øverst) og Storkyrøya (nederst). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

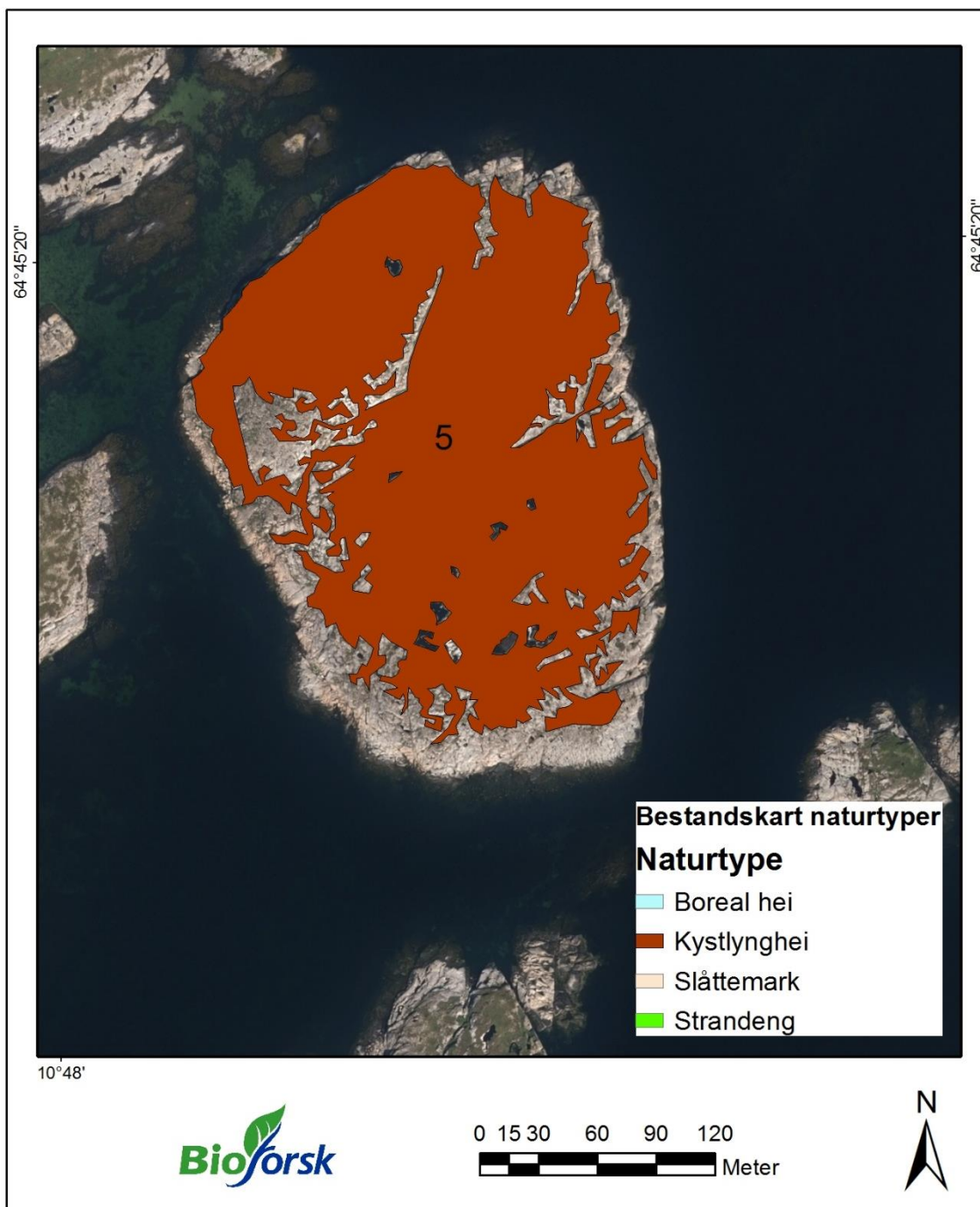

Fig. 73. Bestandskart for naturtyper på Harranakkan. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

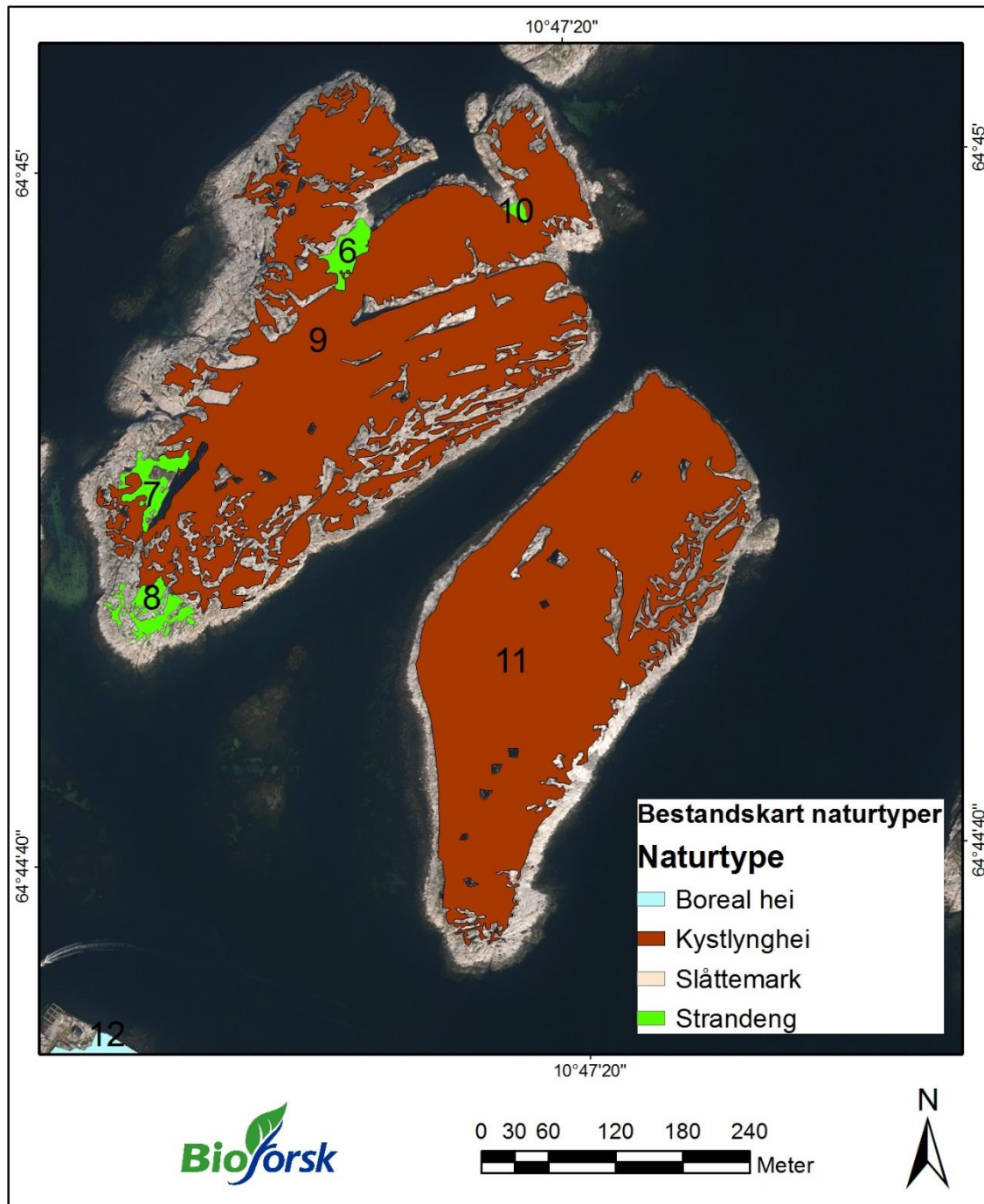

Fig. 74. Bestandskart for naturtyper på Kjerkøya (øverst) og Svinstiøya (nederst). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

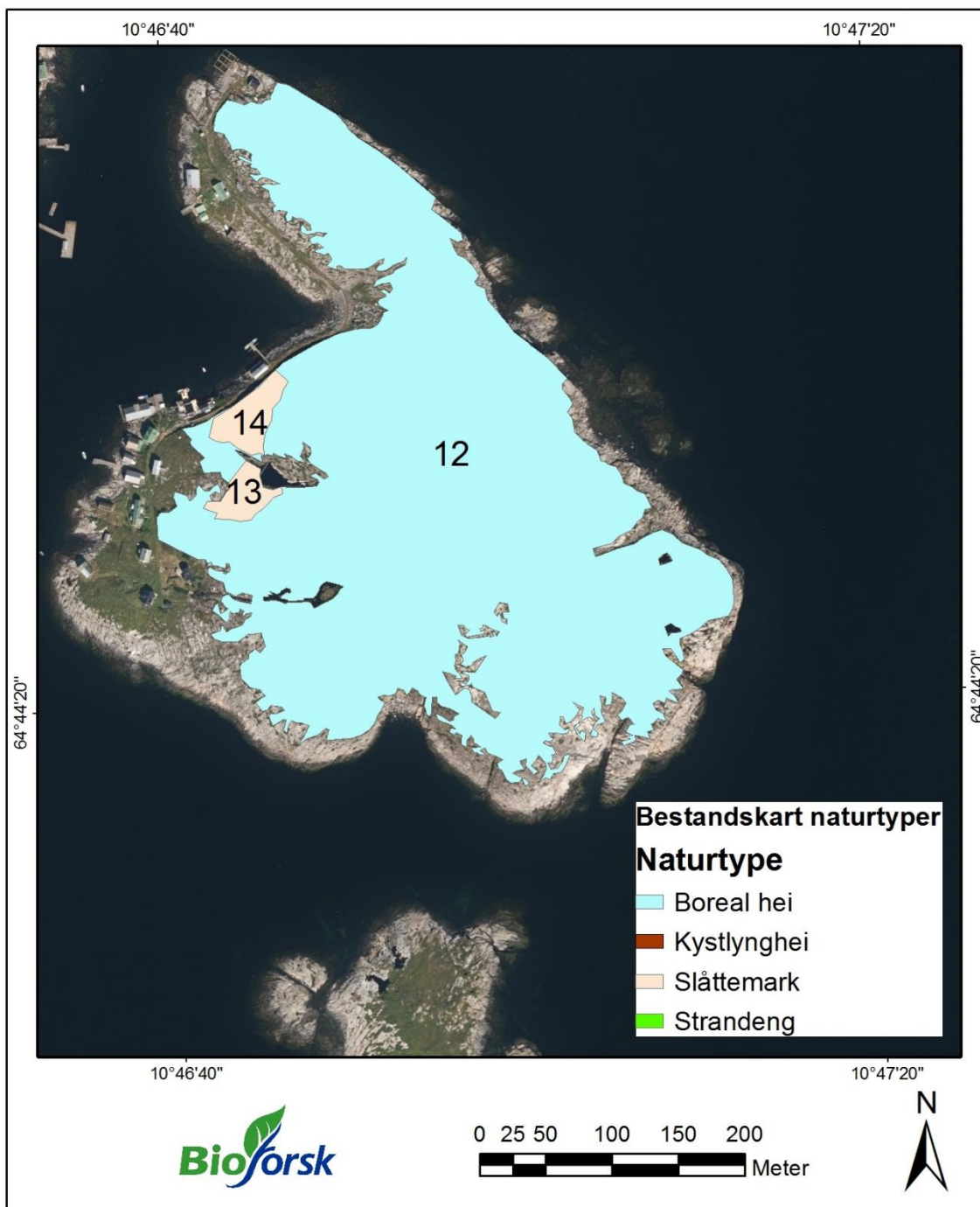

Fig. 75. Bestandskart for naturtyper på Heimværet. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

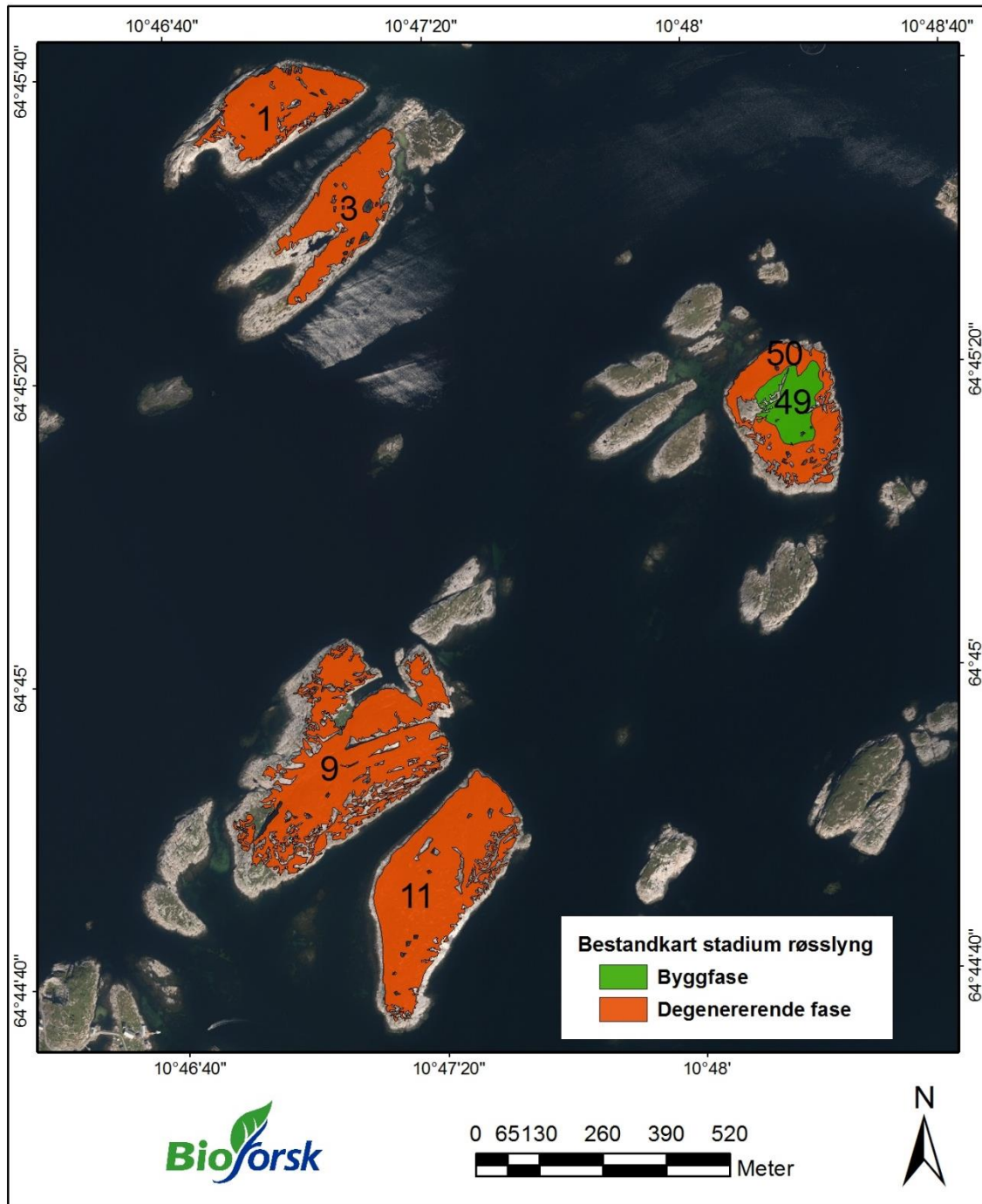

Fig. 76. Bestandskart for aldersstadium på røsslyng i naturtypen kystlynghei. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

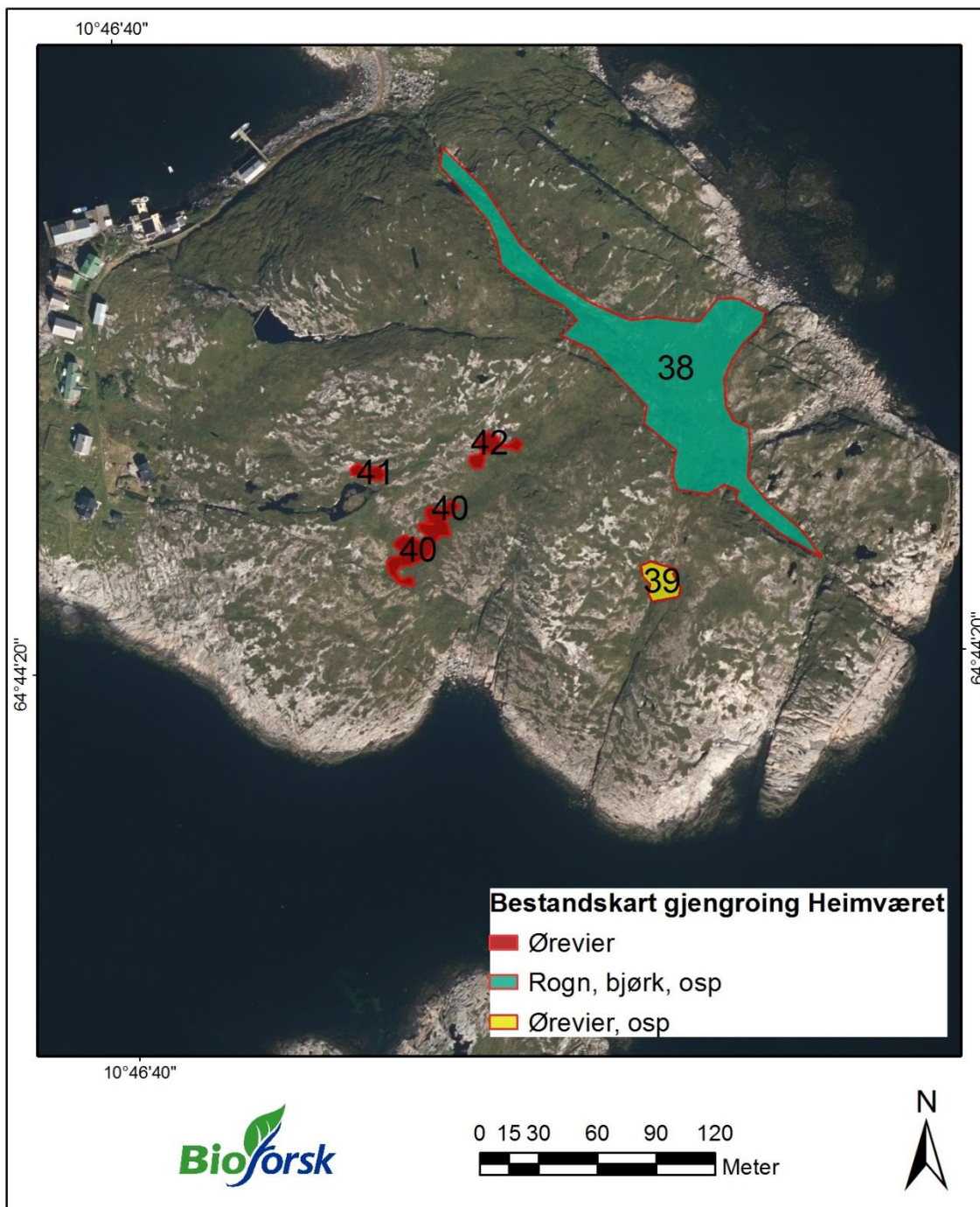

Fig. 77. Bestandskart for gjengroing på Heimværet. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

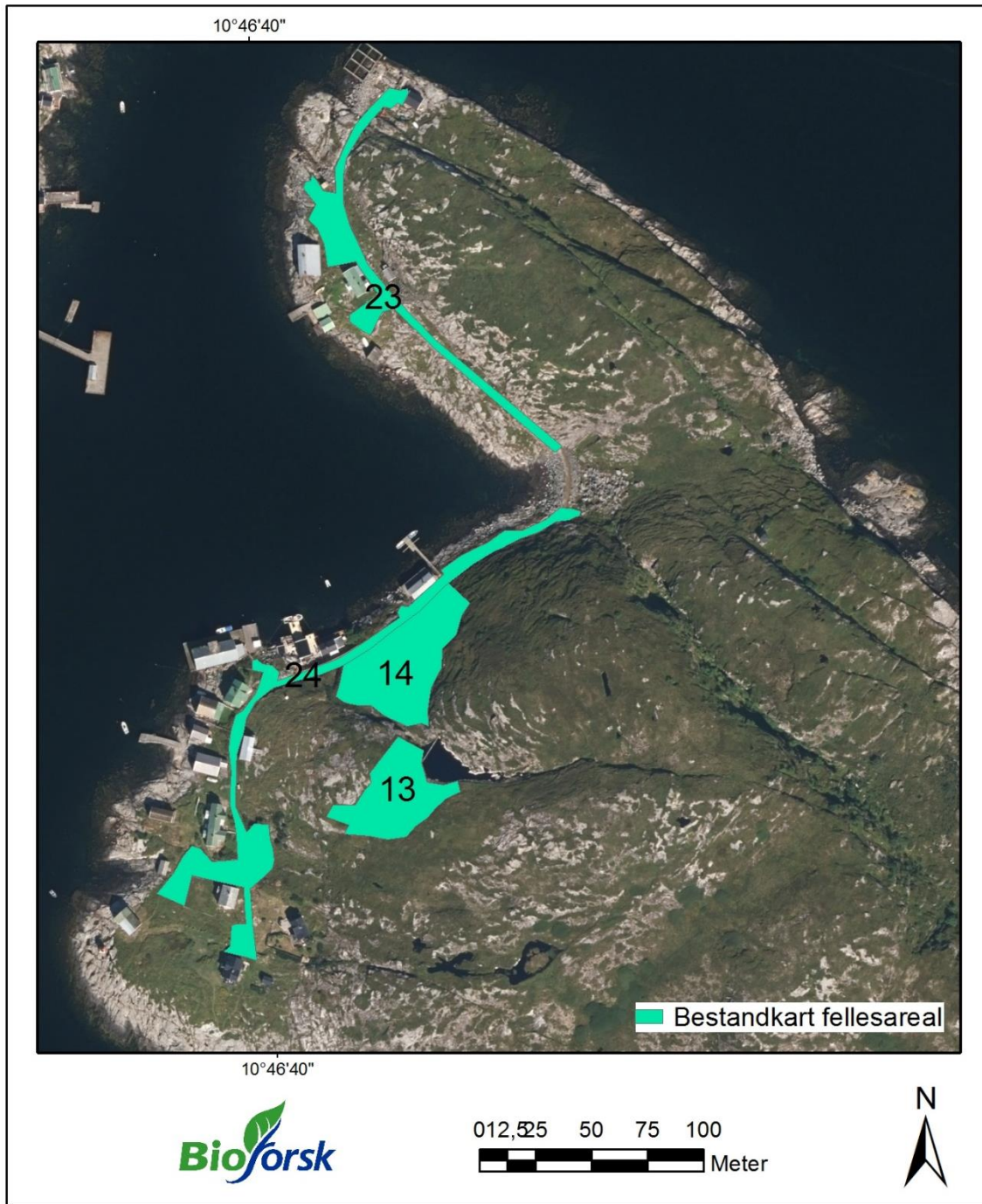

Fig. 78. Bestandskart for restaurering av fellesareal med slått på Heimværet. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Fig. 79. Bestandskart for restaurering av fellesareal med slått på Flatholmen. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

Fig. 80. Bestandskart for restaurering av fellesareal med slått på Karlholmen og Sæternesholmen. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

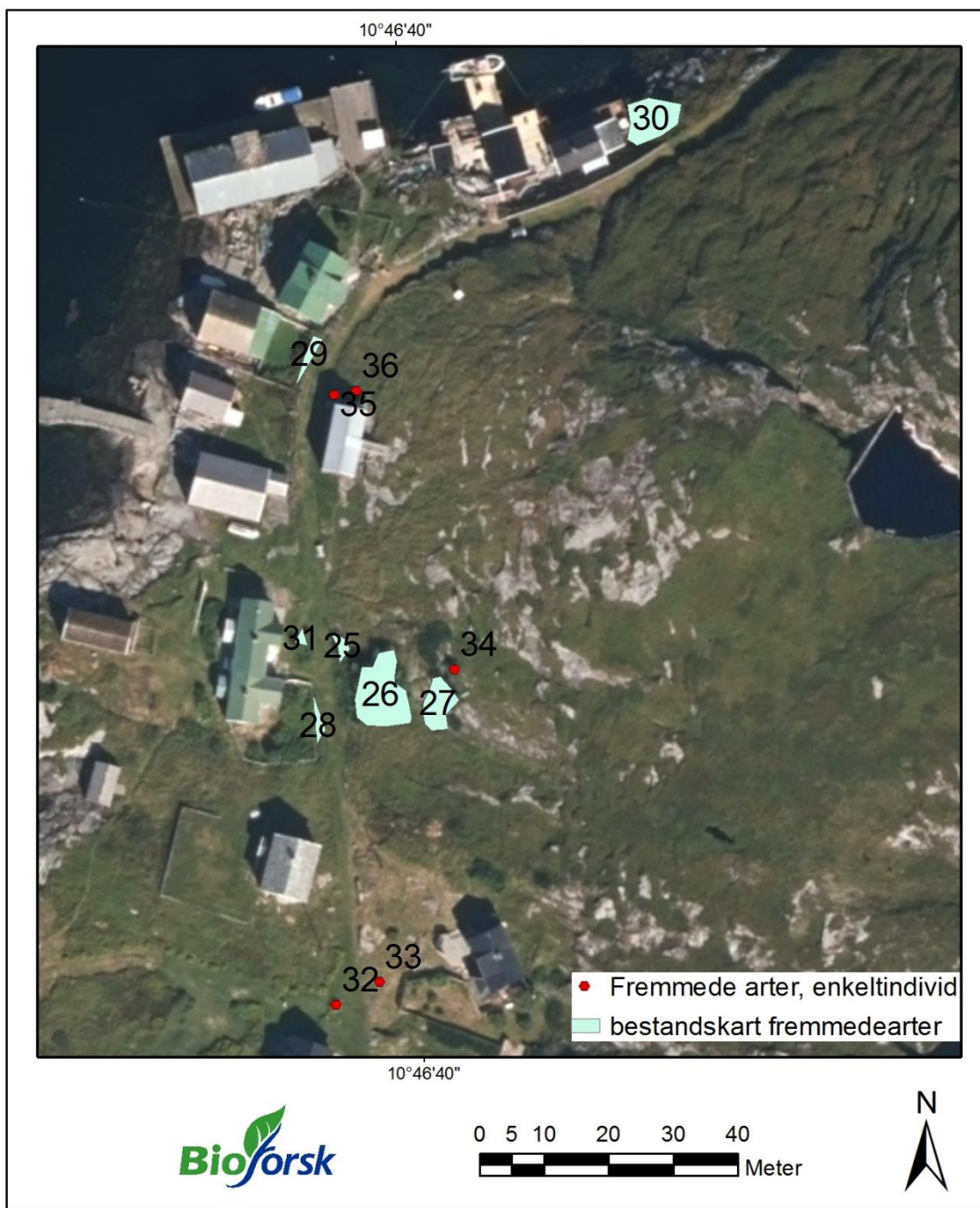

Fig. 81. Bestandskart for fremmede arter på Heimværet. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

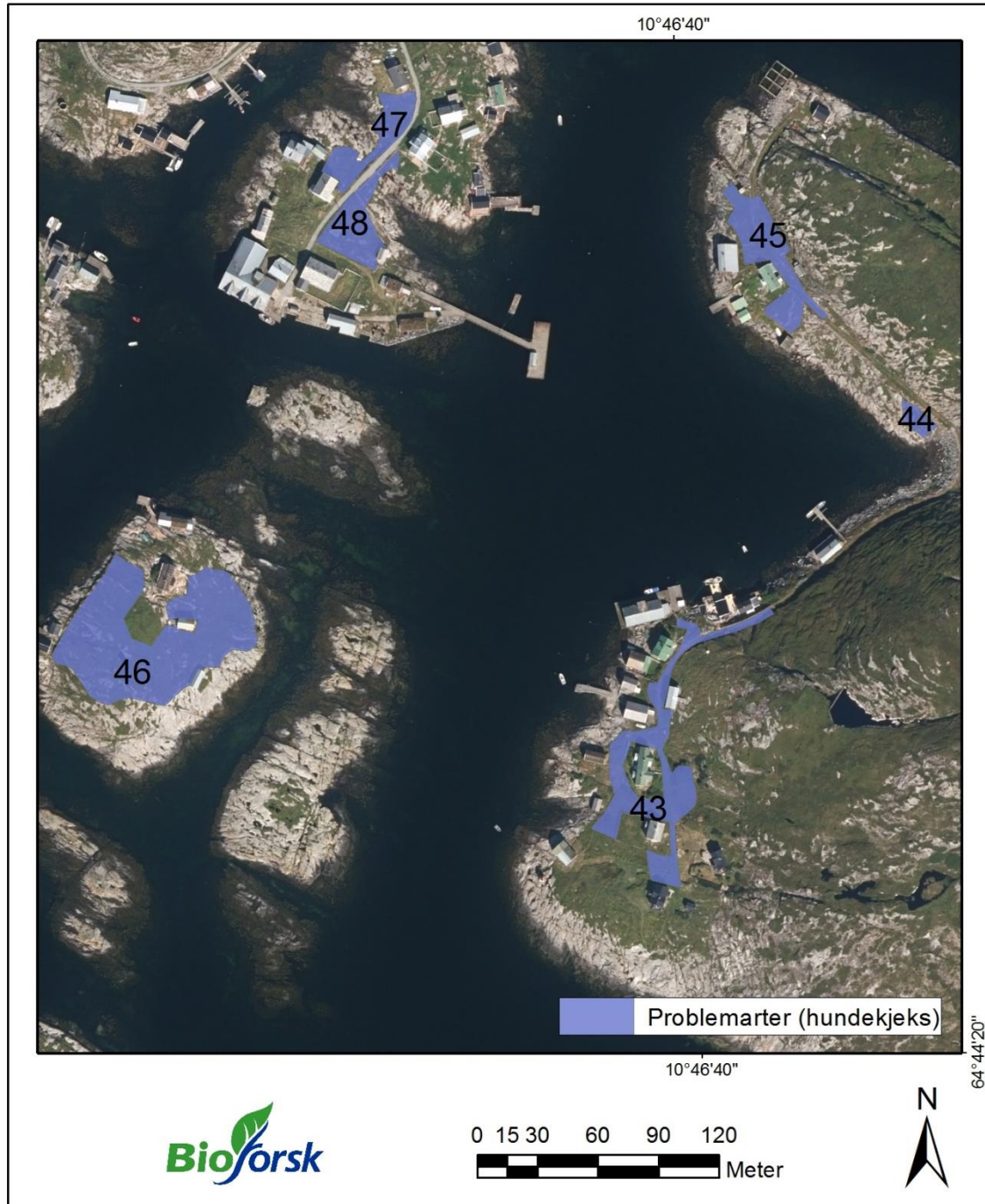

Fig. 82. Bestandskart for problemarter på Heimværet, Karlholmen og Flatholmen. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

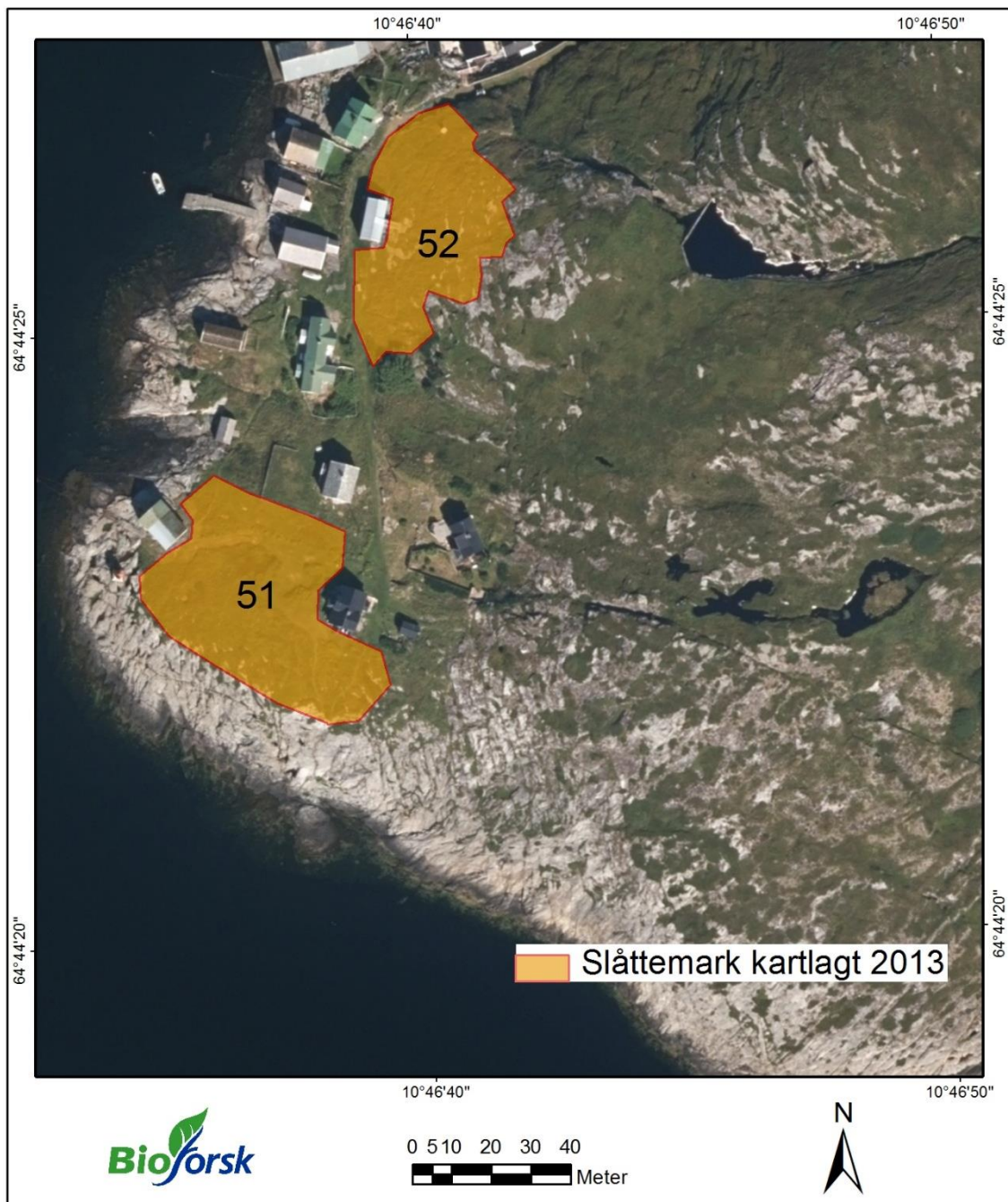

Fig. 83. Bestandskart for slåttemark verdi B på Heimværet kartlagt 2013, beskrivelse foreligger i egen rapport (Vesterbukt 2014). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.